

Výroční zpráva o realizaci politiky v oblasti závislostí v kraji za rok 2023

Kraj: Pardubický

Zpracovala: Mgr. Jana Fornerová, protidrogový koordinátor Pardubického kraje

Schválil: Mgr. Jan Šmída, vedoucí koncepčního oddělení, OSV

Odkaz na webové stránky kraje věnované politice v oblasti závislostí:

<https://www.pardubickykraj.cz/protidrogova-politika>

Souhrn

V roce 2023 Pardubický kraj pokračoval v protidrogové politice, jejíž cílem je předcházení a snížení nepříznivých dopadů vyplývajících z užívání návykových látek, hazardního hraní a dalšího závislostního chování, které mají ve společnosti škodlivé následky zejména ve zdravotních, sociálních a ekonomických oblastech. Kraj se zaměřil na prevenci, léčbu i omezení nabídky drog. Byly realizovány různé preventivní aktivity, jako jsou preventivní programy ve školách, které měly za cíl osvětlovat nebezpečí užívání drog a poskytnout informace o dostupných službách pro osoby závislé na drogách. Programy byly realizovány školami a školskými zařízeními, Krajským centrem primární prevence, Krajskou hygienickou stanicí Pardubického kraje i organizací SEMIRAMIS, z.ú., organizací ACET ČR, z.s. Zaměřeny byly na primární, všeobecnou, selektivní i indikovanou prevenci. Na základě zkušeností a poznatků z programů dlouhodobé primární prevence rizikového chování lze konstatovat, že žáci 1. a 2. stupně základních škol se potýkají nejčastěji s experimentálním užíváním alkoholu a výrobků s obsahem nikotinu. Do popředí se dostávají zejména nikotinové sáčky a elektronické cigarety, následuje užívání marihuany, kratomu, HHC. Dále je zaznamenán vyšší počet projevů rizikového chování v podobě agrese žáků, přičemž lze konstatovat, že se snižuje i věk žáků s agresivními projevy. V rámci konzultací byla řešena i problematika užívání nikotinových sáčků a kratomu.

V oblasti závislostí v Pardubickém kraji poskytuje služby (nejen uživatelům drog) organizace Laxus z.ú. Služby jsou poskytovány dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, formou čtyř registrovaných sociálních služeb: Adiktologické centrum poradenství a terapie, Kontaktní a poradenské centrum, Terénní program a Adiktologické služby ve vězení.

Adiktologické centrum poradenství a terapie nabízí krátkodobé poradenství, odborné sociální poradenství, ambulantní léčbu (uživatelům drog, alkoholu a gamblerům), kteří usilují o abstinenci, dále službu následné péče (doléčování) klientům, kteří podstoupili pobytovou léčbu, nebo abstínují. Cílem služby je zařazení klienta zpět do běžného života, dosažení abstinence, stabilizace života klienta s dosahem do všech jeho oblastí, tj. bydlení, práce, sociálních vztahů a podobně. Nabízené služby pomáhají klientům zlepšit kvalitu jejich života, současně je služba zaměřena na klientovo blízké společenské okolí, nabízí poradenství a odborné služby osobám blízkým, rodině a partnerům. Program ambulantního centra je ve městě Pardubice provozován již 16. rokem, nabízí bezplatné a rychle přístupné služby v oblasti adiktologických a sociálních služeb. Pardubické pracoviště svoji činnost rozšířilo v rámci Pardubického kraje i do města Svitavy, kde vzniklo na základě požadavků města detašované středisko, které také zajišťuje poskytování odborných služeb uživatelům drog, alkoholu a gamblerům a poskytuje odborné služby osobám blízkým.

Nejužívanější návykovou lákou v obecné populaci je v současné době alkohol, v této souvislosti je v ambulantní léčbě evidován největší počet uživatelů s alkoholovou závislostí.

Typického klienta ambulantního centra lze charakterizovat jako občana střední třídy, který je zaměstnán, má vlastní bydlení, děti a vlastní rodinu, která je ovšem ohrožená rozpadem vztahu. Dluhová problematika pro klienta není primární záležitostí. Užívání návykových látek je intenzivní. Přibližně 2/3 klientů spadá do kategorie osob s duální diagnózou. Velká část klientů vykazuje známky úzkostných stavů.

Pracovníci Centra terénních programů Pardubického kraje byli v roce 2022 v kontaktu zejména s uživateli pervitinu. V rámci regionu Svitavsko byli tradičně v sezónním kontaktu s uživateli surového opia. Dále se také setkávali s klienty, kteří si injekčně aplikují původně substituční medikamenty, případně jiné opioidy např. metadon, subutex, fentanyl, oxycodone. Terénní služby využil jeden uživatel kokainu a jeden uživatel heroinu.

Pervitinová scéna je v Pardubickém kraji soustředěna spíše na uzavřenou drogovou scénu v bytech, v tomto smyslu je pro terénní pracovníky obtížnější kontakt. Z celkového počtu klientů uživatelů, kteří v roce 2023 využili služeb terénního programu, bylo 90,3 % uživatelů stimulantů, 6,7 % uživatelů opioidů, medikamentů a heroinu (buprenorfin, metadon, surové opium, fentanyl, oxycodone, aj), 1,7 % uživatelů konopných drog. Zbýlých 1,3 % tvoří uživatelé alkoholu. Skladba klientů dle užívané primární drogy se tak meziročně téměř nezměnila.

Program je i nadále více využíván v té části regionu, kde uživatelé nemají jiný výměnný program k dispozici. V Pardubicích uživatelé drog stále více preferují docházení do Kontaktního centra. Jsou však i klienti, kteří preferují služby Terénního programu, z důvodu odlišné socioekonomické situace (střední třída), proto kontakt v rámci K-centra vnímají jako ohrožující.

V roce 2023 využilo služeb Kontaktního a poradenského centra celkem 337 klientů, z toho 305 bylo uživatelů drog. Stejně jako v předchozích letech tvořili převážnou část klientely KPC injekční uživatelé drog, jednalo se o 250 klientů. Počet vydaných injekčních jehel a stříkaček byl v roce 2023 v centru ve výši 58.783 ks. Návratnost injekčních stříkaček je stabilně vysoká, v roce 2023 dosáhla 90 %.

V Pardubickém kraji nejsou poskytovány služby stacionárního doléčování, ani terapeutické komunity. Klienti využívají služeb v sousedních krajích. V rámci kraje působí svépomocné skupiny. Tyto skupiny poskytovaly prostor pro vzájemnou podporu, sdílení zkušeností a navázání kontaktů s lidmi, kteří se potýkají s podobnými závislostmi. Svědčí o tom skupiny anonymních alkoholiků (AA), které jsou mezinárodně uznávané a široce rozšířené. Prostřednictvím těchto svépomocných skupin byly jednotlivcům v Pardubickém kraji poskytovány alternativní formy podpory a pomoci při řešení jejich závislostí.

Celkově lze konstatovat, že protidrogová politika Pardubického kraje v roce 2023 se zaměřovala na prevenci, terapii, poradenství, léčbu a omezení nabídky drog. Snaha o osvětu a poskytování dostupných služeb pro závislé osoby byla významnou součástí této politiky. Spolupráce se specializovanými organizacemi a zákonnými orgány přispěla k omezení dopadů drogové závislosti na místní společnost a podpořila zdravější životní styl.

Obsah

SOUHRN.....	2
OBSAH	4
1 SITUACE V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ V KRAJÍCH	5
1.1 ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ V OBECE A ŠKOLNÍ POPULACI	5
1.2 UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK V PROSTŘEDÍ ZÁBAVY A NOČNÍHO ŽIVOTA	6
1.3 RIZIKOVÉ FORMY ZÁVISLOSTNÍHO CHOVÁNÍ.....	7
1.4 ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ VE SPECIFICKÝCH SKUPINÁCH A V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH	7
1.5 SOMATICKÁ A PSYCHIATRICKÁ KOMORBIDITA V SOUVISLOSTI SE ZÁVISLOSTNÍM CHOVÁNÍM, VČETNĚ INFEKČNÍCH A DALŠÍCH ONEMOCNĚNÍ	8
1.6 PŘEDÁVKOVÁNÍ NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI.....	9
1.7 SOCIÁLNÍ SITUACE V SOUVISLOSTI SE ZÁVISLOSTNÍM CHOVÁNÍM	13
1.8 NOVÉ PSYCHOAKTIVNÍ LÁTKY	13
1.9 DROGOVÁ KRIMINALITA A KRIMINALITA SPOJENÁ S DALŠÍM ZÁVISLOSTNÍM CHOVÁNÍM	14
1.10 NOVÉ TRENDY A FENOMÉNY	20
1.11 HAZARDNÍ HRANÍ	20
1.12 NOVÉ TECHNOLOGIE	21
2 KOORDINAČNÍ MECHANISMY POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ NA KRAJSKÉ A MÍSTNÍ ÚROVNI	22
2.1 KRAJSKÉ ZAJIŠTĚNÍ KOORDINACE POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ	22
2.2 MÍSTNÍ ZAJIŠTĚNÍ KOORDINACE POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ.....	24
2.3 STRATEGICKÉ DOKUMENTY PRO POLITIKU V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ KRAJE	30
2.4 ANALÝZY A STUDIE V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ V R. 2023.....	36
2.5 DALŠÍ VÝZNAMNÉ AKTIVITY POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ V R. 2023 NA KRAJSKÉ I MÍSTNÍ ÚROVNI	36
3 FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ NA KRAJSKÉ A MÍSTNÍ ÚROVNI.....	37
3.1 ZPŮSOB FINANCOVÁNÍ SLUŽEB KRAJEM	37
3.2 ZPŮSOB ZAJIŠTĚNÍ FINANCOVÁNÍ ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB ZE STRANY OBCÍ	37
3.3 ROZPOČTOVÉ VÝDAJE NA POLITIKU V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ V KRAJI	37
3.4 DALŠÍ DŮLEŽITÉ INFORMACE / ZMĚNY VE FINANCOVÁNÍ PROBĚHLÉ V R. 2023	39
4 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY.....	40
4.1 SÍŤ ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB V KRAJI.....	40
4.2 ADIKTOLOGICKÉ PREVENTIVNÍ SLUŽBY	42
4.3 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY MINIMALIZACE RIZIK	47
4.4 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY AMBULANTNÍ LÉČBY A PORADENSTVÍ	47
4.5 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY REZIDENČNÍ LÉČBY	48
4.6 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY NÁSLEDNÉ PÉČE	49
4.7 OSTATNÍ SPECIALIZOVANÉ ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY/PROGRAMY	49
4.8 KONTAKTNÍ ÚDAJE ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB	50

1 Situace v oblasti závislostí v krajích

1.1 Závislostní chování v obecné a školní populaci

V roce 2023 nebyly na území Pardubického kraje provedeny žádné průzkumy v oblasti užívání drog v obecné populaci. Pro interní potřeby využíváme celostátní průzkumy, zjištění pracovníků organizace Laxus z.ú., informace z odboru zdravotnictví, odboru školství a krajské hygienické stanice.

V nejužívanější návykovou lákou v obecné populaci je v současné době alkohol, v této souvislosti evidujeme v ambulantní léčbě největší počet uživatelů s alkoholovou závislostí.

Kontaktní a poradenské centrum v Pardubickém kraji má stabilní skladbu cílové skupiny. Klienti centra užívají převážně pervitin, opiáty jsou užívány spíše ojediněle. Nejužívanější primární drogou v roce 2023 zůstává pervitin, užíván je nitrožilně, prostřednictvím injekčních stříkaček.

V roce 2023 byl změněn název centra z K-centrum Pardubice na Kontaktní a poradenské centrum Pardubice. Změnou názvu centrum zaznamenalo zvýšený zájem o poskytování poradenství ze strany stávajících klientů a zájemců o službu. Centrum poskytuje i nadále sociální a adiktologické služby pro uživatele drog a jejich blízké ambulantní formou. Služba je stabilní součástí sítě služeb a jediným zařízením svého druhu v Pardubickém kraji. V roce 2023 využilo služeb Kontaktního a poradenského centra celkem 337 klientů, z toho 305 bylo uživatelů drog. Stejně jako v předchozích letech tvořili převážnou část klientely Kontaktního a poradenského centra injekční uživatelé drog, jednalo se o 250 klientů. V roce 2023 byl počet vydaných injekčních jehel a stříkaček 58.783 ks. Návratnost injekčních stříkaček je stabilně vysoká, v roce 2023 dosáhla 90 %.

V rámci Pardubického kraje poskytuje programy primární prevence, na téma závislostí, prevence a závislostního chování, zejména Pedagogicko-psychologická poradna a speciálně pedagogické centrum Ústí nad Orlicí a Semiramis z.ú.

Z pohledu pracovníků Pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogické centrum Ústí nad Orlicí – Krajského centra primární prevence jsou ve školní populaci na prvním místě řešena opět témata alkoholu, cigaret, vapů. Následuje užívání marihuany, kratomu a HHC. Pedagogičtí pracovníci byli v rámci školení metodiků prevence seznámeni s novými psychoaktivními látkami.

V Pardubickém kraji při tvorbě minimálních preventivních programů, které představují základní strategii v oblasti prevence rizikového chování žáků škol a školských zařízení (Š/ŠZ), školy vycházely z dokumentu Strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Pardubického kraje 2020–2028 a vlastních potřeb. Aktivně spolupracovaly především s pedagogicko-psychologickými poradnami. Z důvodu dopadů distančního vzdělávání v uplynulých letech a ozbrojeného konfliktu na Ukrajině docházelo ke zvýšení počtu případů rizikového chování a narušení duševního zdraví dětí a mládeže. Na školní poradenská pracoviště, školní psychology a pracovníky pedagogicko-psychologických poraden včetně Krajského centra primární prevence Ústí nad Orlicí byly tak kladeny stále vyšší nároky na jejich činnost a množství aktivit. Velmi pozitivně se projevil přínos práce školních psychologů, jejich počet působících ve školách je však dlouhodobě nedostačující.

Centrum primární prevence Semiramis se při práci na 1. a 2. stupních základních škol setkává nejčastěji s nadužíváním obrazovek. Vnímáme, že děti o přestávce tráví čas na mobilních telefonech, současně tráví online spoustu času také mimo školu, například i on-line hrami. Zároveň pro žáky a často ani pro pedagogy to není téma, na které by potřebovali reagovat. Větším tématem pro obě skupiny jsou sociální sítě a jejich odraz v životě žáka a školy. Jako problematické se však jeví množství času, které děti s technologiemi tráví a také to, při jakých příležitostech je využívají – tedy nejenom o přestávkách ve škole, ale také během jídla, na toaletě, před spaním a podobně. Průměrný čas „online“, o kterém žáci mluví, se pohybuje mezi 3 – 10 hodinami denně. Je důležité zmiňovat zdravé užívání technologií, což znamená takové užívání, které je v kontextu dostatečného pohybu a

kvalitního spánku, současně s cílem edukace, ne pouze zažehnání nudy. Využívání sociálních sítí a nejrůznějších komunikačních platforem je každodenní normou většiny dětí. V souvislosti s tím se stále dokola setkáváme s ubližováním přes internet nebo s fenoménem nebezpečných výzev. Nejčastějším přesahem nadužívání nebo rizikového pohybu na soc. sítích do školního prostředí jsou konflikty mezi spolužáky, které probíhají zpravidla na všech úrovních (osobně i on-line). Velkým tématem byl například nápoj Prime a jeho propagace. U dětí a dospívajících, především potom na 2. stupni základních škol stále vnímáme nárůst sebepoškozování a negativního sebepojetí obecně. V loňském roce jsme opět zaznamenali vyšší poptávku škol po tomto tématu a zároveň také ve třídách, kde již primární prevenci realizujeme, se častěji otevíraly diskuze na toto téma. Zpravidla se jednalo o situaci kamarádky/kamaráda a cílem dotazu bylo zjistit, jak jí dotyčný může pomoci. V rámci rozhovoru s pedagogy se častěji setkáváme s tématem přiměřenosti nároků na žáky a poklesu stresové odolnosti žáků obecně.

Policie ČR se poslední týden v říjnu 2023 zaměřila na kontroly v rámci bezpečnostního opatření „ADAM“ – Alkohol, drogy a mládež. V rámci celé ČR se do kontrol dodržování zákona o ochraně veřejného zdraví a zákona o hazardních hrách zapojilo více než 1200 policistů z různých služeb policie a také na 500 pracovníků státní správy či samosprávy. Počet kontrolovaných mladistvých přesáhl číslo 6200.

Ke kontrolám docházelo nejen v restauračních zařízeních, klubech a zábavních podnicích, ale také v silničním provozu. Při kontrolách v téměř 3 000 provozovnách bylo zjištěno 412 přestupků.

Výsledky kontrol ukazují nutnost v podobných akcích pokračovat a zároveň efektivitu úzké spolupráce s pracovníky státní správy a samosprávy, kteří ve velkém množství případů sehrávají dlouhodobější roli při řešení problémů spojených s problematikou užívání alkoholu, drog či tabákových výrobků u dětí. Jednoznačným závěrem je tak pokračování v podobných aktivitách nejen v rámci celorepublikových akcí, ale také intenzivněji na lokální úrovni¹.

1.2 Užívání návykových látek v prostředí zábavy a nočního života

Návštěvníci tanečních/hudebních akcí jsou podskupinou populace mladých dospělých (ve věku 18-34 let), ve které je užívání drog několikanásobně vyšší než v obecné populaci. Zároveň však taneční akce navštěvují mladí lidé zhruba od patnácti let věku a ve skupině mezi 15 a 24 lety je přitom prevalence většiny drog zdaleka nejvyšší.

Vyšší výskyt užívání drog v prostředí zábavy se týká jak experimentu (zkusil alespoň jednou), tak užívání aktuálního (v posledním roce, v posledním měsíci), vyšší je také frekvence užívání drog.

Vyšší zkušenosti návštěvníků tanečních akcí se týkají všech nelegálních drog (konopných látek, extáze, pervitinu, kokainu, halucinogenů), alkoholu a případně jejich kombinací.

K nárůstu zkušeností dochází v prostředí zábavy aktuálně u pervitinu a kokainu, užívání extáze je stále na vysoké úrovni.

Pervitin přestal být v ČR typicky drogou problémových (injekčních) uživatelů a jeho užívání se šíří do prostředí (noční) zábavy².

¹ <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-alkohol-drogy-a-mladez-2023.aspx>

² <https://www.drogy-info.cz/nms/vyzkum-nms/rekreacni-uzivani-drog-v-prostredi-zabavy-a-existujici-intervence-v-cr/>

Taneční akce a prostředí (noční) zábavy jsou místy, kde dochází k největšímu nárůstu užívání kokainu v ČR – v nejbližších letech lze očekávat (ve shodě se současným trendem ve většině zemí EU) zvýšení užívání kokainu také v obecné populaci ČR³.

Prostředí zábavy a nočního života v souvislosti s užíváním návykových látek se v Pardubickém kraji systematicky žádná terénní služba, ani pravidelný program nevěnuje. Užívání návykových látek však lze v tomto prostředí předpokládat. V této chvíli není možné tento předpoklad opřít o validní data. Vzhledem k tomu, že v této oblasti nebylo v rámci Pardubického kraje provedeno žádné výzkumné šetření, nelze konkrétní informace uvést. Obecně lze vycházet ze zjištění OSPOD, které realizují šetření ve spolupráci s Policií České republiky právě v prostředí nočního života a kde jsou zachyceny případy nezletilých pod vlivem alkoholu, nebo jiné návykové látky.

1.3 Rizikové formy závislostního chování

Terénní pracovníci byli v roce 2023 v rámci Pardubického kraje v oblasti injekčního užívání stejně jako v minulých letech v kontaktu zejména s uživateli pervitinu. V určitých lokalitách byli tradičně v kontaktu se sezónními uživateli surového opia (platí stále především pro region Svitavsko) a také se setkávali s klienty, kteří si injekčně aplikují původně substituční medikamenty případně jiné opioidy (metadon, subutex, fentanyl, oxycodone, atd). Terénních služeb využil jeden intravenózní uživatel kokainu a jeden uživatel heroinu.

Pervitinová scéna v Pardubickém kraji se i nadále soustřeďuje spíše na uzavřenou drogovou scénu (byty), proto je obtížnější pro terénní pracovníky tyto osoby kontaktovat. Nicméně důvěra v program je již mezi klienty na dobré úrovni a někteří z klientů terénní pracovníky do svých obydlí zvou. Z celkového počtu klientů - lidí užívajících drogy, kteří v roce 2023 využili služeb terénního programu, bylo 90,3 % uživatelů stimulantů, 6,7 % uživatelů opioidů, medikamentů a heroinu (buprenorfin, metadon, surové opium, fentanyl, oxycodone, aj), 1,7 % uživatelů konopných drog. Zbýlých 1,3 % tvoří uživatelé alkoholu. Skladba klientů dle užívané primární drogy se tak meziročně téměř nezměnila.

Program je i nadále více využíván v regionální části, kde uživatelé nemají jiný výměnný program k dispozici. Uživatelé drog v Pardubicích stále více preferují docházení do Kontaktního a poradenského centra Pardubice, Laxus z.ú., avšak i během roku 2023 se pracovníci dostali do kontaktu s klienty z Pardubic, kteří před docházením do Kontaktního centra v Pardubicích preferují služby terénních programů Pardubického kraje. Část uživatelů, kteří jsou v kontaktu s terénními pracovníky, jsou socioekonomicky situováni spíše ve střední třídě a kontakt s Kontaktním a poradenským centrem vnímají jako ohrožující.

1.4 Závislostní chování ve specifických skupinách a v sociálně vyloučených lokalitách

Nezanedbatelným faktem, více než patrným, je stále se zvyšující počet uživatelů marihuany a také zvýšení počtu konzumentů z řad ukrajinských uprchlíků. Prodej těchto komodit probíhá velmi často prostřednictvím zásilkových služeb nebo přes sociální sítě či jiné platformy⁴.

³ <https://www.drogy-info.cz/nms/vyzkum-nms/rekreacni-uzivani-drog-v-prostredi-zabavy-a-existujici-intervence-v-cr/>

⁴ <https://www.bing.com/ck/a?!&&p=ae6d5ce59d36504dJmldtHM9MTcxMjAxNjAwMCZpZ3VpZD0xZG00ODE5OS00OTYyLTkyNDAtMzBIOS05MzVjNGQ2MjYwZTcmaW5zaWQ9NTI0MQ&ptn=3&ver=2&hsh=3&fclid=1dd48199-4962-6640-30e9-935c4d6260e7&psq=nov%3%a9+psychoaktivn%3%ad+l%3%a1tky+v+%3%4%8dr+2023&u=a1aHR0cHM6Ly93d3cucG9saWNpZS5jei9zb3Vib3Ivdnlyb2NuaS16cHJhdmEtbmBjLXNrcHYtMjAyMi5hc3B4&ntb=1>

Mezi klienty Kontaktního a poradenského centra Pardubice v rámci Pardubického kraje jsou ze specifických skupin nejvíce zastoupeni Romové, kteří tvoří odhadem 1/6 klientely. Většina z nich je se službou v kontaktu nepravidelně. Skrytou populaci Kontaktní poradenské centrum oslovuje prostřednictvím osob, kteří jsou klienty centra a poskytují skryté populaci tzv. sekundární výměnný injekční program. Dále je skrytá populace aktivně oslovována prostřednictvím sociální sítě Facebook, kde jsou oslovováni potenciální zájemci o službu a je prováděna online depistáž.

V roce 2023 byla připravena osnova rozhovorů pro osoby poskytující sekundární výměnný program (SVIP), které se zaměřují na úroveň znalostí a ochotu distribuovat kromě materiálu také zásady méně rizikového užívání do skryté scény. Také se podařilo připravit informační materiály, které mají klíčovým osobám poskytujícím sekundární výměnný program pomoci s edukací svých vrstevníků. Na podpoře klíčových osob tohoto programu je plánováno pokračovat i v roce následujícím. Odhad počtu klientů v sekundárním výměnném programu (skrytá scéna, ke které se injekční stříkačky dostávají skrze stávající klienty) je cca 160 osob. Z velké většiny, přibližně v 90 % jde o uživatele pervitinu, zbylých 10 procent tvoří uživatelé opioidů.

Jako v minulých letech, tak i v roce 2023 byla situace týkající se návykových látek a hazardního hraní v sociálně vyloučených lokalitách v Pardubickém kraji pravidelně monitorována. Tyto lokality často představují prostředí s vysokou mírou sociálních problémů, chudoby a nezaměstnanosti, což může vytvářet příznivé podmínky pro užívání drog a problematiku hazardního hraní.

Terénní pracovníci v Pardubickém kraji působí také ve vyloučených lokalitách. Zejména v Lokalitě Borek – Česká Třebová. Lokalita je monitorována pravidelně, ve veřejném prostoru je pozorován spíše úbytek klientů. Zdejší scéna se přesouvá do okolí vlakového nádraží. V lokalitě se užívá zejména pervitin a THC.

V lokalitě funguje terénní program neziskové organizace Laxus, z.ú., pracovníkům se do komunity daří proniknout jen obtížně. V lokalitě je poskytováno potřebné poradenství ze strany pracovníků OSPOD i Naděje a dalších zde působících subjektů.

1.5 Somatická a psychiatrická komorbidita v souvislosti se závislostním chováním, včetně infekčních a dalších onemocnění

V souvislosti s rizikovým užíváním návykových látek se nejčastěji objevují informace u komorbidit onemocnění virovou hepatitidou C (dále také VHC), virovou hepatitidou B (dále také VHB), HIV/AIDS, případně dalšími infekčními onemocněními jako je syfilis.

Podle informací Krajské hygienické stanice Pardubického kraje (dále také KHS Pk), byl v roce 2023 celkový výskyt onemocnění následující:

Výskyt VHC, VHB, HIV/AIDS

<i>VHC akutní (Dg. B17.1)</i>	<i>VHC chronická (Dg. B18.2)</i>	<i>VHB akutní (Dg. B16)</i>	<i>VHB chronická (Dg. 18.1)</i>	<i>HIV/AIDS nově zjištěná onemocnění v roce 2023</i>
4	52	2	12	18

Primární zdroj: KHS Pk

V Pardubickém kraji je na uvedená onemocnění dostupné testování v Kontaktním a poradenském centru v Pardubicích, možné testování probíhá také v rámci Centra terénních programů Pardubického kraje. V roce

2023 bylo na infekční onemocnění celkově provedeno o 89 testů více než v roce 2022, celkem bylo v Kontaktním a poradenském centru otestováno 126 klientů.

V roce 2023 se podařilo znovu zvýšit celkový počet provedených screeningových testů na infekční onemocnění oproti roku předchozímu - celkem bylo v Kontaktním a poradenském centru provedeno 587 testů (na HCV, HBC, HIV a syfilis). Díky screeningovým testům došlo k 17 záchytům HCV. U klientů se vyskytují zdravotní komplikace, které jsou spojené s užíváním návykových látek, jako jsou zánětlivá onemocnění, abscesy, flegmóny, apod.

U klientů nejsou registrovány žádné závažné zdravotní komplikace typu infekčních endokarditid, bérkových vředů, flegmón a podobně. Klientům je nabízena spolupráce s klinikou Remedis, jejíž pracovníci do Pardubického kontaktního centra také dojíždí.

V Kontaktním a poradenském centru Pardubice se pracovníci často setkávají s klienty s duálními diagnózami, z části jsou klienti v péči psychiatra a užívají medikaci. Část klientů medikaci psychiatrem užívá, část klientů medikaci má, ale užívá ji nepravidelně nebo v kombinaci s návykovými látkami. Většina klientů Kontaktního a poradenského centra medikaci nemá, na psychiatrii nedochází, nebo nemá diagnózu od psychiatra ani stanovenou.

Přibližně 2/3 klientů Kontaktního a poradenského centra spadá do kategorie osob s duální diagnózou. Velká část klientů vykazuje známky úzkostných stavů.

Adiktologické centrum Pardubice, Svitavy a Vysoké Mýto poskytuje standardní služby, které jsou příznivě hodnoceny jak klienty, tak odbornou veřejností. V roce 2023 je zaznamenán nárůst počtu klientů, kteří zůstávají v dlouhodobé péči a kterým se daří abstinovat a úbytek jednorázových kontaktů a předčasných ukončení léčby. Více je spolupráce navázána s uživateli alkoholu a gamblery.

Typický klient užívá většinou alkohol nebo pervitin, konzumace je intenzivní.

- 1/3 klientů je zároveň v péči svého psychiatra, tzn., že mají stanovenou psychiatrickou diagnózu a užívají medikaci
- u 1/3 klientů je odborný pohled Adiktologického centra, ovšem bez potvrzené psychiatrické diagnózy
- 20% klientů vykazuje poruchy osobnosti (hraniční porucha, emočně nestabilní, narcistní nerovnováha, Histriónská porucha osobnosti)
- 30% klientů vykazuje endogenní deprese
- 10% klientů vykazuje ADHD
- 5% klientů vykazuje bipolární poruchu osobnosti
- 2% klientů vykazuje schizofrenii, OCD
- 2% klientů vykazuje poruchy příjmu potravy

V rámci služby terénního programu bylo 52 osobám provedeno 252 testů na infekční choroby, kdy oproti roku 2022 došlo k nárůstu testovaných osob (2022 se jednalo o 51 osob), a také počtu provedených testů (2022 – 162 testů). Z toho můžeme vyvozovat, že protestovanost meziročně stoupla z 1% na 21% klientely (2022 20 % klientů). Je však patrné, že klienti, kteří se nechali otestovat, tuto možnost využili častěji, což je pozitivní trend. Stále platí, že u našich klientů neregistrujeme závažné zdravotní komplikace typu infekčních endokarditid, bérkových vředů, flegmón a podobně. Čtyřem osobám jsme poskytli 6 doprovodů. Ve třech případech se jednalo o léčbu HCV ve spolupráci s klinikou Remedis, kdy jsme klienty vezli na kontrolu, a pro léky, další dva doprovody byly v souvislosti s léčbou závislosti a v posledním případě šlo o doprovod k soudu.

1.6 Předávkování návykovými látkami

Interní oddělení Nemocnice Pardubického kraje a.s., Pardubická nemocnice eviduje za rok 2023 celkem 19 intoxikací způsobených návykovými látkami a léky, které vyžadovaly hospitalizaci. Podrobněji viz níže v tabulce.

Ve všech případech se jednalo o předávkování cestou orálního užití. Úmrtí na předávkování nebylo hlášeno.

Dle zařazení základní užívané látky	Počet
Benzodiazepiny	6
Anxiolytika	6
Jiné léky*	4
Opiáty	2
Kokain	1
Alkohol	0
Celkem	19

Dle věkových skupin	Počet intoxikací
Do 15 let	0
15-19 let	2
20-24	2
25-39	4
40-64	6
70+	5
Celkem	19

*např. léky ze skupiny analgetik, antidiabetik, antihypertenziv, aj.

V 11 případech došlo k intoxikaci na podkladě kombinace s dalšími látkami a léky, zpravidla se jednalo o léky ze skupiny sedativ a jiných léčiv, v jednom případě kombinace léčiv a pervitinu.

Informace z výroční zprávy „**Zdravotní následky uživatelů drog v České republice**“, která je k dispozici aktuálně za rok 2022⁵:

Intoxikace drogami – předávkování a zdravotní komplikace v souvislosti s užitím nelegální drogy

Sledování výskytu akutních předávkování a zdravotních komplikací, vzniklých v souvislosti s užitím drogy/drog zajišťuje hygienická služba longitudinálním sběrem dat prostřednictvím tzv. sentinelových pracovišť v deseti krajích ČR. Ve zbývajících regionech (kraje Jihočeský, Jihomoravský, Královéhradecký a hl. m. Praha) nebyl a není tento sběr dat realizován.

Zatímco v letech 2019, 2020 a roce 2021 bylo hygienickým stanicím, zapojeným do sběru dat, nahlášeno celkem 1259, 1116 a 1296 akutních intoxikací, tedy mezi 1100 a 1300, v roce 2022 bylo nahlášeno 2068 akutních intoxikací či jiných zdravotních komplikací v souvislosti s užitím nelegální drogy. V tomto roce je to tedy téměř dvojnásobek počtu osob, které se v této souvislosti dostaly do evidence v minulých letech, přesněji se jedná o 169 % pětiletého průměru z předcházejících roků. K výraznému růstu došlo zejména v kraji Ústeckém, Libereckém a Karlovarském. Pokles pod pětiletý průměr zaznamenal jen Zlínský a Pardubický kraj.

Níže publikovaná Tabulka č. 1 přináší srovnání počtu zachycených případů intoxikací v letech 2017 – 2022.

V Tabulce č. 2 je uveden pětiletý průměr jednotlivých krajů za roky 2017 – 2021, a zároveň údaj, který vyjadřuje, jaké procento z pětiletého průměru představují hodnoty z roku 2022.

⁵<https://www.hygp Praha.cz/vyrocní-zpráva-zdravotní-následky-uživatelů-drog-v-ceske-republice-za-rok-2022/>

Tabulka č. 1: Počet zaevidovaných intoxikovaných osob podle krajů v letech 2017 až 2022

zúčastněné kraje	Počet zaevidovaných intoxikovaných osob podle krajů v jednotlivých letech					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Karlovarský	186	242	331	282	267	513
Liberecký	42	52	58	85	76	143
Moravskoslezský	240	274	174	175	171	77
Olomoucký	41	88	36	16	37	50
Pardubický	59	42	40	24	24	33
Plzeňský	39	34	23	47	69	82
Středočeský	67	55	53	*	58	57
Ústecký	374	410	437	381	495	1018
Vysočina	33	32	46	21	42	44
Zlínský	77	77	61	64	57	51
kraje celkem	1158	1306	1259	1095	1296	2068

Tabulka č. 2: Počet zachycených případů v roce 2022 ve vztahu k pětiletému průměru let 2017 až 2021

zúčastněné kraje	případy v r. 2022	pětiletý průměr (2017-2021)	počet případů v r. 2022 (vyjádřený v % z pětiletého průměru)
Karlovarský	513	261,6	196%
Liberecký	143	62,6	228%
Moravskoslezský	77	206,8	37%
Olomoucký	50	43,6	115%
Pardubický	33	37,8	87%
Plzeňský	82	42,4	193%
Středočeský	57	58,3	98%
Ústecký	1018	419,4	243%
Vysočina	44	34,8	126%
Zlínský	51	67,2	76%
kraje celkem	2068	1222,8	169%

Regionální rozložení

Počet evidovaných intoxikovaných osob v roce 2022 je výrazně vyšší než v letech předcházejících, oproti pětiletému průměru je vyšší o 69 %.

Ke vzrůstu počtu došlo zřetelně v kraji Ústeckém, Libereckém, Karlovarském a Plzeňském.

Údaje za rok 2022 jsou shrnuty v tabulce č. 3. Velmi výrazný rozdíl v počtu intoxikovaných mužů a žen je zejména v Ústeckém kraji. Obecně se v jednotlivých krajích liší to, zda převažují muži či ženy.

Tabulka č. 3: Intoxikované osoby v roce 2022 podle krajů a pohlaví

	celkem	muži	ženy
Karlovarský	513	252	261
Liberecký	143	85	58
Moravskoslezský	77	38	39
Olomoucký	50	27	23
Pardubický	33	11	22
Plzeňský	82	58	24
Středočeský	57	23	34
Ústecký	1018	694	324
Vysočina	44	31	13
Zlínský	51	28	23
kraje celkem	2068	1247	821

Tabulka č. 4: Hlavní droga a počty jejích uživatelů v jednotlivých krajích

	opiáty	stimulancia	kanabinoidy	halucinogeny	rozpustidla	sedativa, hypnotika	jiné drogy a léky	alkohol	neznámá	
Karlovarský	29	234	113	1		126	9		1	513
Liberecký	6	45	20			64	8			143
Moravskoslezský		14	3	2	1	33	3	21		77
Olomoucký		15	2			28	5			50
Pardubický	1	2				28	2			33
Plzeňský	4	20	30			28				82
Středočeský		10	3			40	4			57
Ústecký		42	9	1	1	31	35		899	1018
Vysočina	1	25	10	1	3	1		3		44
Zlínský	1	13	5			27	5			51
kraje celkem	42	420	195	5	5	406	71	24	900	2068

Jako „hlavní droga“ se ve všech krajích obvykle užívají buď stimulancia nebo hypnotika/sedativa, případně kanabinoidy, s jednou výjimkou: v Pardubickém kraji se kanabinoidy jako hlavní droga vůbec nevyskytly.

Celkově, bez ohledu na to, zda použitá droga byla hlavní či nikoli, se v roce 2022 podařilo zaevidovat 773 uživatelů stimulantů, 657 uživatelů sedativ a hypnotik, 393 uživatelů kanabinoidů, 142 uživatelů bralo „jiné drogy a léky“, 127 mělo jako doplňkovou drogu alkohol, 63 jsou uživatelé opiátů, 8 pacientů užilo halucinogeny a 7 osob prchavá rozpustidla.

Opiáty se jako hlavní droga vyskytly u 29 pacientů v Karlovarském kraji, u šesti na Liberecku, u čtyřech v Plzeňském kraji a po jednom na Vysočině, v Pardubickém a Zlínském kraji⁶.

1.7 Sociální situace v souvislosti se závislostním chováním

Situace klientů, kteří využívají terénních programů v rámci Pardubického kraje je dlouhodobě stejná, průměrný klient bydlí v bytě (vlastní či pronajatý byt, u kamarádů nebo rodičů), nebo na ubytovně, pracuje, nebo je evidován na úřadu práce. Klienti bez přístřeší jsou soustředěni spíše v krajském městě, jejich počet je minimální. Typický klient ambulantních center v Pardubickém kraji je občan střední třídy, který je zaměstnán, má vlastní bydlení, rodinu, včetně vlastních dětí. Většinou je rodina ohrožena rozpadem vztahu rodičů. Dluhová problematika pro klienta není primární záležitostí, konzumace návykových látek je intenzivní, většinou se jedná o alkohol nebo pervitin.

Sociální situace klientů Kontaktního a poradenského centra Pardubice je různorodá. Klienty programu jsou osoby, které mají stálé bydlení, žijí sami nebo s dalšími členy rodiny, jsou výdělečně činní. Klienty jsou ale také osoby, které se v různé míře potýkají se socioekonomickými problémy (dluhová problematika, krátkodobá i dlouhodobá nezaměstnanost, pracovní neschopnost, ohrožení ztráty bydlení, nejisté bydlení či bezdomovectví).

Klienti, kteří se dlouhodobě potýkají s dluhovou problematikou, svoji situaci zpravidla nevěnují pozornost či pouze v omezené míře. Jsou zaznamenány jednotky případů, kde klient svoji situaci aktivně řeší (probíhající insolvence, využití akce Milostivého léta).

Průměrný věk klientů uživatelů je 37 let. Mezi uživateli drog převažují muži, dále převažují uživatelé alkoholu, tento trend zaznamenáváme již třetím rokem. Z nelegálních látek zůstává převládající primární drogou pervitin. Nárůst nezaznamenáváme u osob s primární drogou kanabinoidy, počet klientů užívajících opiáty vč. substitučních preparátů (medikace) je statisticky nevýznamný. Nebyl zaznamenán ani výrazný počet klientů, užívajících „nové syntetické drogy“.

1.8 Nové psychoaktivní látky

Přehled situace v oblasti problematického užívání psychoaktivních látek je souhrnně zpracován ve Zprávě o problematickém užívání psychoaktivních látek v České republice 2023. Zneužívání či nadužívání, užívání psychoaktivních látek se týká poměrně velké části populace a je příčinou zdravotních poruch a negativních sociálních dopadů na uživatele i jejich okolí. Typickým dopadem dlouhodobého nadužívání psychoaktivních látek je vznik závislosti. Psychoaktivní léky jsou často nadměrně užívány v kontextu samoléčby při potížích se spánkem, při úzkosti, při bolestech apod. a lidé o závislostním potenciálu užívaných látek často nevědí.

Velmi rozšířeným alternativním zdrojem získávání psychoaktivních látek je jejich nákup na internetu.

Online jsou dostupné také tzv. nové benzodiazepiny, látky ze skupiny benzodiazepinů, které nejsou registrovanými léčivými přípravky a nabízejí se jako nové psychoaktivní látky (tzv. designer benzodiazepiny). V EU je monitorováno celkem 35 těchto benzodiazepinů.

Jako nové syntetické drogy se vyskytují také syntetické opioidy, např. deriváty fentanylu. V EU je monitorováno 74 nových syntetických opioidů. Jak nové benzodiazepiny, tak nové syntetické opioidy byly identifikovány také v ČR.

Léky jsou dostupné také na nelegálním trhu spolu s jinými nelegálními drogami. Léky obsahující efedrin, pseudoefedrin nebo kodein jsou zdrojem pro výrobu dalších drog (pervitin, braun), které se často aplikují

⁶<https://www.hygypraha.cz/vyrocní-zpráva-zdravotní-následky-užívatele-drog-v-ceske-republice-za-rok-2022/>

injekčně. Zatímco užívání braunu je výjimečné, pervitin představuje nejčastější nelegální drogu užívanou lidmi užívajícími drogy rizikově.

Monitoring rozsahu užívání psychoaktivních léků mezi dětmi a dospívajícími ani mezi dospělými není v současnosti nijak konceptualizován - téma užívání léků je do studií zařazováno okrajově, neexistuje jednotná definice, screeningové nástroje nebo způsoby sledování rizikových forem užívání léků. V různých studiích se sledují různě definované kategorie psychoaktivních léků.

Léky se sedativním účinkem bez doporučení lékaře užilo někdy v životě 7 % dotázaných, léky proti bolesti za účelem dostat se do nálady 10 %. Psychoaktivní léky v kombinaci s alkoholem (za účelem dostat se do nálady) užilo 6 % 16letých.

Zkušenost se zneužitím léků alespoň jednou v životě, tj. léků užívaných bez předpisu a/nebo za účelem dostat se do nálady, uvedlo celkem 14 % studentů, v tom 5 % uvedlo zneužívání léků opakovaně (tj. 3krát nebo vícekrát).

Potvrzuje se, že významným mezníkem z pohledu expozice návykovým látkám včetně psychoaktivních léků je přechod ze základní na střední školu, přičemž velkou roli při získávání zkušeností s návykovými látkami hraje také typ studované školy.

Existují podskupiny dětí a dospívajících, které mají nadprůměrné zkušenosti s užíváním psychoaktivních léků - jsou to například děti socioekonomicky znevýhodněné nebo děti s romským původem.

Užívání psychoaktivních léků je přibližně dvakrát častější u žen a zvyšuje se s věkem respondentů. Zatímco v mladších věkových kategoriích převažuje užívání opioidních analgetik, ve věkových kategoriích nad 35 let významně převažuje užívání sedativ a hypnotik.

Přibližně 12 % uživatelů psychoaktivních léků je získalo jinak než na lékařský předpis (od známých, v lékárně bez předpisu nebo přes internet).

Typickým negativním dopadem nadměrného užívání psychoaktivních léků je vznik závislosti, která snižuje kvalitu života a narušuje sociální, rodinné a pracovní fungování a duševní zdraví. Mezi nejčastější obtíže patří odvykací stav s typickými příznaky, jako je nespavost, úzkost, třes, tělesné napětí, svalové bolesti, bolesti hlavy a břicha, únava a pokles nálady⁷.

Semiramis k problematice nových psychoaktivních látek uvádí, že na 2. stupni základních škol se stále setkávají s experimenty s kratomem nebo „vapíky“ které jsou vedeny především zvědavostí a dostupností této látky. Pro žáky je obtížné nahlédnout škodlivost, opět s ohledem na velkou dostupnost prodeje a všeobecně nízkou informovanost. Pokud můžeme soudit z kontaktu s klienty nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v této skupině stále převládá užívání klasických cigaret, marihuany a v poslední době se prosazuje na úrovni experimentu také například HHC, HHCp. S užíváním nikotinových sáčků se setkáváme pouze ojediněle, což je z našeho pohledu dáno tím, že klienti mají užívání cigaret spojeno se společenským rituálem (kontakt/rozhovor s přáteli), kam jim cigareta „sedí“ lépe, než nikotinové sáčky. U žáků na prvním stupni jsou stále aktuální energetické nápoje.

1.9 Drogová kriminalita a kriminalita spojená s dalším závislostním chováním

Zpráva o činnosti Specializovaného Toxi týmu za rok 2023 v Pardubickém kraji:

⁷ <https://www.drogy-info.cz/zprava-o-zavislostech/zprava-o-probl.-uzivani-psychoaktivnich-leku-v-cr-2023/>

V období od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023 bylo v rámci působnosti KŘP Pardubického kraje registrováno celkem 195 drogových trestných činů. V oblasti drogové kriminality nelze opomenout jednání právně kvalifikované jako ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku (řidiči dopravních prostředků ovlivnění výhradně OPL, vyjma alkoholu), kdy bylo zaznamenáno z uvedeného celkového počtu celkem 71 skutků (70 v roce 2022).

Co se týče stíhaných osob, tak pro trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, to bylo celkem 100 osob (110 v roce 2022), z nichž bylo 89 mužů a 11 žen, přičemž 5 osob bylo mladistvých a 4 nezletilé. Pro trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 trestního zákoníku bylo stíháno celkem 26 osob (25 v roce 2022), z nichž bylo 21 mužů a 5 žen, z nichž byla jedna osoba mladistvá. Pro trestný čin nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 trestního zákoníku byla stíhána jedna osoba - jeden muž (v roce 2022 nebyl nikdo stíhán). Pro trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 trestního zákoníku byly stíhány celkem 2 osoby (3 v roce 2022), jeden muž a jedna žena.

Shrnutí vývoje v oblasti vnitřní bezpečnosti, trendy a odhad vývoje

V rámci Pardubického kraje byl za loňský rok zaznamenán vzestup distribuce drogy kokain. Jinak stále převládají drogy pervitin a marihuana. Někteří uživatelé kokainu, dle jejich sdělení, tuto drogu užívají v kombinaci s větším množstvím alkoholu, s tím, že mají větší výdrž v požívání alkoholu.

Mezi každoroční problémy drogové scény našeho kraje lze zmínit i distribuci různých OPL do věznice Pardubice. V našem kraji stejně jako v celé republice se aktuálně řeší situace okolo látek HHC, HHC-O a THCP, které byly uvedeny v březnu tohoto roku (2024) na seznam návykových látek, tzn. platí zákaz jejich prodeje a jiného nakládání s nimi avšak s omezenou platností, a to do 1. 1. 2025. Což souvisí se zákonem o psychomodulačních látkách, který je v současné době projednáván v rámci legislativního procesu. Tento zákon by měl upravovat nakládání s tzv. psychomodulačními látkami, mezi které by mělo být pravděpodobně zařazeno i HHC.

Vývoj registrované kriminality

Pokud se podíváme na vývoj registrované kriminality na území České republiky, tak v oblasti drogové trestné činnosti se vývoj nijak zásadně neliší od předchozích let. Na nelegálním trhu přetrvával nedostatek léčiv s obsahem pseudoefedrinu nebo efedrinu zneužívaných k nelegální výrobě metamfetaminu, jakož i některých dalších zneužívaných chemikálií, především červeného fosforu. Vzrůstá dostupnost a kvalita kokainu v pouliční distribuční síti. Na nelegálním trhu v Evropě se také v posledních měsících vyskytují tablety XTC s vysokým obsahem MDMA, jejich výskyt zatím nebyl v ČR potvrzen. Policie České republiky se jako jeden ze subjektů podílí na přípravě návrhu na doplnění seznamu návykových látek o další. Novela NV č. 463/2013 Sb. o seznamech návykových látek by měla být projednána a přijata v letošním roce. Stále probíhají politické i odborné diskuse ohledně vzniku nové kategorie drog, tzv. psychomodulační látky, jejich prodej by byl omezen věkem nad 18 let a registrací prodejců. Jedná se především o Kratom a semisyntetické kanabinoidy (HHC, THC-P, HHO, a další), které se vyskytují ve veřejném prostoru bez regulace⁸.

⁸ <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>

Kriminalita – počet skutků – organizační článek KŘP PČR Pardubického kraje

Za období od 1. 1. 2023 – do 31. 12. 2023:

Dle § 283 trestního zákoníku 40/2009 Sb. - nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy:

MĚSÍC ROK 2023	POČET REGISTROVANÝCH SKUTKŮ	POČET OBJASNĚNÝCH	tj. v % (objasněnost)
1	17	6	35,3%
2	28	12	42,9%
3	37	20	54,1%
4	42	30	71,4%
5	48	35	72,9%
6	53	39	73,6%
7	58	45	77,6%
8	62	51	82,3%
9	67	52	77,6%
10	86	68	79,1%
11	94	80	85,1%
12	96	85	88,5%

Zdroj: statistiky PČR⁹

Aktuální trendy v oblasti návykových látek dle výroční zprávy Národní protidrogové centrály (rok 2022). Zcela významným a převažujícím fenoménem je způsob prodeje návykových látek. Izolace způsobená covidovými restrikcemi akcelerovala již tak progresivní vývoj nákupu návykových látek prostřednictvím clearnetových nebo darknetových webových stránek. Anonymita, relativní snadnost a široká nabídka nákupu návykových látek na virtuálních trzích konkuruje běžnému pouličnímu prodeji.

Trendem, který je třeba zmínit, je používání mobilních telefonů s kryptovanou komunikační platformou, kdy takový telefon není využitelný pro běžný provoz, ale pouze pro komunikaci pomocí příslušné sítě kryptovaných koncových zařízení. Takový telefon disponuje dalšími funkcionalitami, které v podstatě znemožňují jeho lokalizaci. Komunikace v rámci organizovaných skupin se pak odehrává zejména ve speciálních šifrovaných aplikacích. V České republice stále dominuje prodej a spotřeba metamfetaminu a konopných drog. Na úrovni dosud legálních (k dubnu roku 2023) návykových látek je v populaci velmi rozšířená konzumace kratomu a hexahydrocannabinolu (HHC). Mezi dětmi pokračoval v roce 2022 trend zneužívání nikotinových sáčků a dalších různých variant ne-tabákových produktů, které nebyly legislativně regulovány (pozn. v březnu 2023 novelizací zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek je uvedena definice

⁹ <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx>

nikotinového sáčku a regulace prodeje a jiného nakládání s nikotinovými sáčky obdobným způsobem jakým je v České republice regulován alkohol a tabák s účinností v druhé polovině roku 2023).

Metamfetamin je spolu s marihuanou nejčastěji zneužívanou psychotropní látkou v České republice. Situace na trhu s metamfetaminem je poměrně stabilní, nadále převažuje výroba v maloobjemových laboratořích s kapacitou produkce do 50 g pokrývajících domácí spotřebu. Velkoobjemová výroba je realizována především vietnamsky hovořícími zločineckými skupinami, přičemž jimi vyrobený metamfetamin (zpravidla ve formě krystalu) je také určen pro export.

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
METAMFETAMIN (g)	69 137	50 238	107 363	90 718	93 256	106 155	27 576	29 602	33 403	41 916
VARNA	261	272	263	262	264	244	238	162	191	202

Marihuana jako nejčtenější produkt z konopí patří spolu s metamfetaminem k nejvíce zneužívaným psychotropním látkám v České republice. Český trh je z velké části saturován vlastním pěstováním konopí prostřednictvím menších outdoorových i indoorových pěstíren, pomalu mizí trend velkokapacitních pěstíren známý z minulosti.

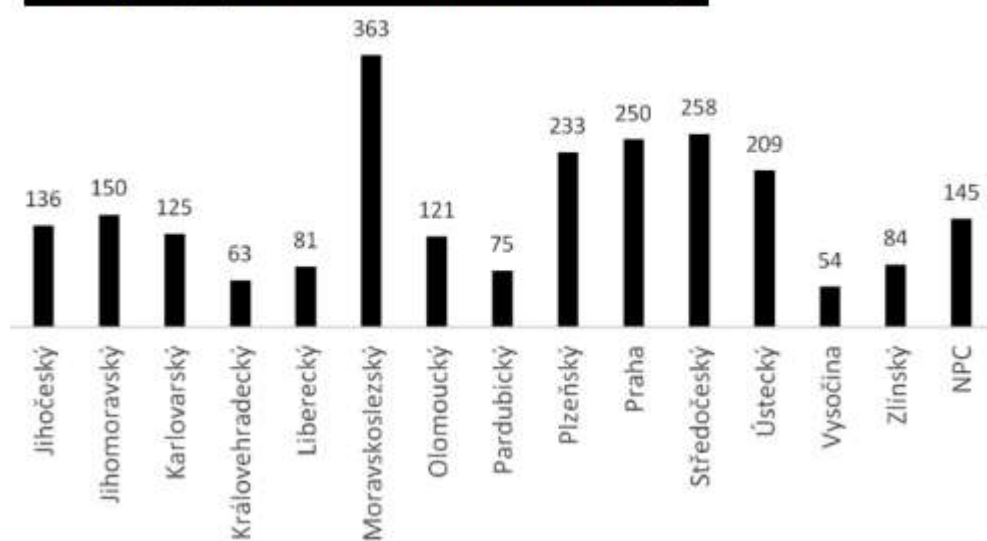
K datu 1. ledna 2022 vstoupila v účinnost novela zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, kterou byl stanoven limit obsahu účinné zakázané látky THC v pěstovaném technickém konopí z 0,3 % až do 1 %.

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
CANNABIS (g)	735 362	569 564	655 055	722 107	1 094 601	948 015	546 339	655 130	1 368 537	926 737
CANNABIS - ROSTLINY (ks)	73 639	77 685	30 770	57 660	54 392	23 334	26 925	15 990	17 237	15 671
HAŠIŠ (g)	1 321	14 852	7 558	6 566	9 126	2 916	1 650	1 186	1 024	2 362
PĚSTÍRNA	276	301	220	299	305	202	258	167	151	139

Látka je pak často zasílána prostřednictvím zásilkových a kurýrních společností. Platby jsou zpravidla realizovány prostřednictvím kryptoměn¹⁰.

¹⁰<https://www.bing.com/ck/a?!&&p=ae6d5ce59d36504dJmltdHM9MTcxMjAxNjAwMCZpZ3VpZD0xZGQ0ODE5OS00OTYyLTUyNDAtMzBIOS05MzVjNGQ2MjYwZTcmaW5zaWQ9NTI0MQ&ptn=3&ver=2&hsh=3&fclid=1dd48199-4962-6640-30e9-935c4d6260e7&psq=nov%3a9+psychoaktivn%3ad+l%3a1tky+v+%c4%8dr+2023&u=a1aHR0cHM6Ly93d3cucG9saWNpZS5jei9zb3Vib3Ivdnlyb2NuaS16cHJhdmEtbnBjLXNrcHYtMjAyMi5hc3B4&ntb=1>

Počet zajištěných pěstíren v ČR v letech 2013 - 2022 dle krajů

Pardubický kraj

ÚZEMNÍ ODBOR	ČTS	PACHATELÉ	NP
Chrudim	17	17	0
Pardubice	43	47	0
Svitavy	38	38	0
Ústí nad Orlicí	23	23	0
KŘ	0	0	0
CELKEM	121	125	0
Celní správa	4	4	0

z toho ve spolupráci PČR a CS	
realizace	0
pachatelé	0

POHLAVÍ	POČET
muži	111
ženy	18

dospělí	122
mladiství	6
nezletilí	1

§	POČET
283	104
284	29
285	0
286	4
287	0
288	0

STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST	POČET
Bulharsko	1
Česká republika	124
Polsko	1
Rumunsko	1
Rusko	1
Slovensko	1

Ceny OPL v jednotlivých krajích v r. 2022 - v Kč

kraj	cannabis - sušina		hašiš		extáze				heroin	
	cena/gram	nejčastější výskyt	cena/gram	nejčastější výskyt	cena/tableta	nejčastější výskyt	cena/gram	nejčastější výskyt	cena/gram	nejčastější výskyt
Jihočeský	60 - 500	200	-	-	200 - 500	-	-	-	-	-
Jihomoravský	50 - 250	200	-	-	-	-	-	-	-	-
Karlovarský	70 - 200	200	-	-	-	-	-	-	-	-
Královéhradecký	50 - 200	200	-	-	250	-	2 000	-	-	-
Liberecký	200	200	-	-	140 - 200	200	1 000	-	-	-
Moravskoslezský	90 - 400	200	-	-	-	-	1 000	-	-	-
Olomoucký	55 - 600	150	-	-	-	-	-	-	-	-
Pardubický	100 - 200	200	-	-	50 - 200	200	-	-	-	-
Plzeňský	80 - 200	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Praha	100 - 400	200	-	-	300	-	1 125	-	1 000 - 1 200	1 200
Středočeský	80 - 200	200	-	-	-	-	-	-	-	-
Ústecký	100 - 200	200	500	-	100	-	-	-	-	-
Vysočina	45 - 200	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Zlínský	300	300	-	-	100	-	-	-	-	-
NPC	90 - 130	-	-	-	80 - 200	-	-	-	800 - 1 000	-
Česká republika	45 - 600	200	500	-	50 - 500	200	1 000 - 2 000	-	800 - 1 200	-

Zdroj: Policie ČR Národní protidrogová centrála SKPV Statistické údaje o drogové trestné činnosti v České republice rok 2022¹¹

¹¹<https://www.bing.com/ck/a?!&&p=ae6d5ce59d36504dJmltdHM9MTcxMjAxNjAwMCZpZ3VpZD0xZGQ0ODE5OS00OTYyLTk2NDAtMzBIOS05MzVjNGQ2MjYwZTcmaW5zaWQ9NTI0MQ&ptn=3&ver=2&hsh=3&fclid=1dd48199-4962-6640-30e9->

1.10 Nové trendy a fenomény

Mezi novými trendy návykových látek se řadí látka zvaná kratom. Jde o stálezelený strom příbuzný kávovníku, rostoucí v tropických deštných lesích Indočíny a jihovýchodní Asie, těchto v těchto zemích je používán v tradiční medicíně jako náhražka opiátů. Čerstvé či sušené listy tohoto stromu se žvýkají, kouří nebo se z nich připravuje odvar. Nízké dávky kratomu působí stimulačně, vyšší spíše tlumivě a euforicky. V oblasti svého výskytu jsou dodnes listy kratomu široce používány jako domácí lék proti kašli, horečce, hypertenzi nebo třeba úzkostem a depresím, ale současně je také zneužíván jako povzbuzující látka. Muži v oblastech, kde kratom roste, jej konzumují hned ráno, aby tak bojovali proti únavě a zvýšili svůj pracovní výkon.

U nás je kratom využíván především jako alternativa k vysoce návykovým opioidním lékům proti bolestem a jako prostředek ke zbavení se závislosti na opioidech (např. morfin, heroin, kodein). Jak již bylo uvedeno, účinky kratomu jsou velmi podobné opiátům a navozují analgezii či mírnou euforii, ale s nižším výskytem nepříznivých dopadů na centrální nervový systém než tradiční opioidní léky. Nicméně užívání kratomu je spojováno nejen s fyzickou i psychickou závislostí, ale i se závažnými nežádoucími účinky včetně jatrní toxicity, záchvatů a smrti. Tato rizika jsou však často spojena se současným zneužíváním více látek. Je však důležité upozornit, že existují rozdíly mezi uživateli v jihovýchodní Asii, kde je kratom „domácí“ drogou, a uživateli na Západě, kam byl importován. Zatímco na Západě se objevilo několik případů toxicity a smrti, v jihovýchodní Asii, kde má delší historii používání, takové zprávy neexistují. Mezi chronickými uživateli z této oblasti nebyly hlášeny žádné nepříznivé fyzické nebo psychické symptomy a u těch, kteří užívání kratomu ukončili, byly hlášeny pouze mírné abstinenci potíže. Chronická konzumace kratomu vede k anorexii, ztrátě hmotnosti a nespavosti. Dlouhodobé užívání je také spojováno se zácpou, úbytkem hmotnosti, nespavostí, suchem v ústech, častým močením, dehydratací, únavou, ztmavnutím kůže a nízkou sexuální touhou. Abstinenci příznaky jsou podobné, jako u jiných opiodů – úzkost, neklid, třes, pocení, agresivita, bolest svalů či trhavé pohyby končetin. Současně je ale třeba poznamenat, že neexistují žádné důkazy, které by naznačovaly, že uživatelé kratomu častěji užívají nelegální látky nebo že jeho užívání působí jako brána k dalším nelegálním drogám¹².

1.11 Hazardní hraní

V Pardubickém kraji se s problematikou hazardního hráčství setkáváme u klientů všech věkových kategorií, ve větší míře je tato závislost registrována u mužů, ojediněle u žen. Častým případem je také klient s duální diagnózou, který vyhledá službu z jiného důvodu, např. užívání alkoholu, nelegálních drog, následně uvede, že má zkušenost s hazardním hráčstvím.

Tuto problematiku vnímáme jako velmi širokou, týká se her a sázek na mobilních zařízeních, her a sázek na PC, kamenných sázkových kancelářích, heren – kasín.

Velkou zátěží u osob, kteří mají problém s gamblingem je tíživá finanční situace, často dluhy, ať už u blízkých, u bankovních nebo nebankovních institucí. Tyto obtíže jsou vědomé a v některých případech vedou k existenciálním problémům. To často souvisí s nerovnováhou v oblasti duševních stavů, které mohou vést i k somatickým poruchám.

[935c4d6260e7&psq=nov%3%a9+psychoaktivn%3%ad+l%3%a1tky+v+%c4%8dr+2023&u=a1aHR0cHM6Ly93d3cucG9saWNpZS5jei9zb3Vib3Ivdnlyb2NuaS16cHJhdmEtbmBjLXNrcHYtMjAyMi5hc3B4&ntb=1](https://www.policie.cz/clanek/kratom-bezpecny-prirodni-stimulant-nebo-nebezpecna-droga.aspx)

¹²<https://www.policie.cz/clanek/kratom-bezpecny-prirodni-stimulant-nebo-nebezpecna-droga.aspx>

1.12 Nové technologie

K závislosti na internetu a sociálních médiích lze říci, že s nárůstem digitálního prostředí můžeme pozorovat i zvýšení počtu případů závislosti na internetu a sociálních médiích. Lidé tráví stále více času online a mohou se stát závislými na různých online aktivitách, jako jsou sociální sítě, online hry nebo online hazardní hry. To vyžaduje vhodnou prevenci, informovanost a podporu pro jednotlivce i jejich rodiny.

Růst závislosti na online hazardních hrách pozorujeme, že s nárůstem online hazardních her se objevil problém závislosti na těchto aktivitách. Někteří lidé se stali závislými na online sázení, kasinových hrách nebo jiných formách hazardního hraní, což může mít negativní dopady na jejich finanční situaci, vztahy a duševní zdraví. Prevence, osvěta a podpora jsou důležitými opatřeními pro snižování růstu závislosti na online aktivitách.

V rámci Pardubického kraje jsou každoročně organizovány přednášky a preventivní programy. Do preventivních programů organizovaných Pedagogicko-psychologickou poradnou Pardubice se zapojilo 4 215 žáků z 224 tříd základních a středních škol. Programy byly zaměřeny mimo jiné na oblasti:

- prevence šikany a kyberšikany
- zneužívání návykových látek, prevence kouření

V rámci preventivních aktivit a programů Pardubického kraje bylo realizováno 9 setkání s výchovnými poradci základních a středních škol spojených s odbornými semináři. Uskutečnilo se jedno výjezdní setkání, na kterém se výchovní poradci zabývali tématem „ADHD nebo nevychované děti?“ PPP bylo započato vzdělávání „Na počátku záleží“ pro 35 pedagogů a 8 školních psychologů z okresu Pardubice, kteří budou v tomto programu ve školách pokračovat. K programu vznikla metodická publikace.

Od roku 2015 je Pardubický kraj zapojen do projektu Ministerstva vnitra ČR – Kraje pro bezpečný internet, který se zaměřuje formou e-learningových kurzů na vzdělávání žáků, pedagogů a rodičů v oblasti bezpečnosti ve virtuálním světě. Žáci mohou od září do února soutěžit ve znalostním kvízu na téma bezpečné práce na internetu. Pro řešitele kvízu je následně dostupná i jeho složitější varianta Kvíz PLUS. Projekt Kraje pro bezpečný internet je každoročně ze strany Pardubického kraje podporován i finančně.

2 Koordinační mechanismy politiky v oblasti závislostí na krajské a místní úrovni

2.1 Krajské zajištění koordinace politiky v oblasti závislostí

2.1.1 Krajský protidrogový koordinátor

- Jméno: Mgr. Jana Fornerová
- Kontaktní údaje: jana.fornerova@pardubickykraj.cz, telefon +420 466 026 440
- Vykonává funkci KPK od: 1. 3. 2023
- Zařazení ve struktuře úřadu kraje: Odbor sociálních věcí, koncepční oddělení
- Přímý nadřízený: Mgr. Petra Šrámková, vedoucí koncepčního oddělení; od 1. 9. 2023 Mgr. Jan Šmída, vedoucí koncepčního oddělení
- Výše pracovního úvazku KPK: 0,5
- Další agendy vykonávané KPK: krajský manažer prevence kriminality (výše úvazku 0,5)
- Změny v r. 2023: změna na pozici krajského protidrogového koordinátora

2.1.2 Krajská komise pro politiku v oblasti závislostí

- Název komise: Komise Rady Pardubického kraje pro koordinaci protidrogové politiky
- Vznik krajské komise: rok 2020
- Zařazení komise: poradní orgán Komise Rady Pardubického kraje pro koordinaci protidrogové politiky
- Komise se zabývá problematikou:

alkoholu	☒ ano	☐ ne
tabákových a nikotinových výrobků	☒ ano	☐ ne
nelegálních drog	☒ ano	☐ ne
hazardního hraní	☒ ano	☐ ne
digitálních závislostí	☒ ano	☐ ne
psychoaktivních léků	☒ ano	☐ ne
- Počet jednání komise v r. 2023: 1 jednání
- Nejdůležitější projednávaná témata v roce 2023:
 - informace o situaci a službách v oblasti drog v Pardubickém kraji ze strany poskytovatele služeb Laxus, z.ú., o aktuální situaci v oblasti závislostí, zaznamenám je větší kontakt ze strany škol, týkající se oblasti závislostí, řeší se problematika tabákových sáček, ty jsou uživateli z části nahrazeny HHC, dále se řeší užívání kratomu, je vnímána potřeba většího zaměření se na prevenci
 - možnosti spolupráce s Protialkoholní záchytnou stanicí Pardubice
 - prezentace výzkumného šetření užívání návykových látek u žáků ZŠ, ZŠS, G, SŠ a SOU v Pardubickém kraji
 - zvýšený počet případů infekčních onemocnění (TBC, HIV, virová hepatitida)
 - významné zvýšení nově zjištěných případů onemocnění virovou hepatitidou typu C, představuje více než sedminásobný nárůst případů oproti roku 2022; na počtech onemocnění se významně podílí migranti v důsledku uprchlické krize; KHS má zákonnou povinnost provádět epidemiologická

šetření a dohledávat rizikové kontakty nemocných. Spolupráce s občany UA je na relativně dobré úrovni (mají zájem se léčit)

- Změny v r. 2023: z důvodu personálních změn v rámci zastoupených institucí byli odvoláni členové komise RPK pro koordinaci protidrogové politiky Mgr. Jan Homuta a Bc. Rostislav Hübl. Nově jmenovanými členy komise jsou Mgr. Jana Fornerová, protidrogová koordinátorka KrÚ Pk a por. Bc. Tomáš Novák, z Krajského ředitelství Pk Policie ČR. Jmenování ostatních členů komise Rady Pk pro koordinaci protidrogové politiky zůstává beze změny.

tabulka 2-1: Složení krajské komise pro politiku v oblasti závislostí

Instituce	Sekce/odbor/oddělení	Funkce v instituci
Ing. Pavel Šotola	Krajský úřad Pardubického kraje	Člen Rady Pardubického kraje zodpovědný za sociální věci a neziskový sektor
Ing. Helena Zahálková	Krajský úřad Pardubického kraje	Vedoucí odboru sociálních věcí
Mgr. et Bc. Pavel Čech	Krajský úřad Pardubického kraje	Vedoucí odboru zdravotnictví
MUDr. Jela Hrnčiarová	Fakultní nemocnice Hradec Králové	Primářka Léčebny návykových nemocí v Nechanicích
Mgr. Ivan Černovský	Lexus, z.ú.	Ředitel organizace Lexus z.ú.
Mgr. Jana Fornerová	Krajský úřad Pardubického kraje	Referent oddělení koncepčního, protidrogová koordinátorka Pardubického kraje
Mgr. Renata Černíková	Krajský úřad Pardubického kraje	Referent oddělení organizačního a vzdělávání, metodická prevence Odboru školství a tělovýchovy Pardubického kraje
Nprap. Ondřej Dubánek	Krajské ředitelství PČR	Oddělení prevence
Mgr. Jana Nedbalová	Krajská hygienická stanice Pardubického kraje	Pracovnice podpory zdraví a zdravotní politiky Krajské hygienické stanice Pardubického kraje
por. Bc. Tomáš Novák	Krajské ředitelství policie Pardubického kraje	Tým Toxi PČR
Mgr. et Bc. Lenka Dokládálová Bednářová	SEMIRAMIS z.ú.	Odborná ředitelka
PhDr. Petra Novotná	Pedagogicko-psychologická poradna a speciálně pedagogické centrum Ústí nad Orlicí	Ředitelka Pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogického centra Ústí nad Orlicí
Mgr. Jiřina Ludvíková	Magistrát města Pardubic	Referent odboru sociálních věcí, protidrogová koordinátorka

2.1.3 Další komise, které se zabývají otázkami politiky v oblasti závislostí

- Název komise: Komise péče o duševní zdraví
- Účel a zaměření komise: iniciace a koordinace opatření v oblasti péče o duševní zdraví dle schváleného Krajského plánu sítě služeb pro osoby s dušením onemocněním (2022–2030) a aktuálních potřeb
- Počet jednání komise v r. 2023: 5 (v březnu rozšířené, za účasti více jak 50 osob)

- Nejdůležitější projednávaná témata ve vztahu k politice v oblasti závislostí v r. 2023: hlavní témata s ohledem na závislostní politiku byla: komunikační strategie destigmatizace, zaměstnávání osob s duševním onemocněním, proces přijímání zájemců do pobytových zařízení na území kraje, potřební změny v oblasti duševního zdraví seniorů, regionální standard kvality služeb duševního zdraví

2.1.4 Pracovní skupiny politiky v oblasti závislostí

Pracovní skupina v oblasti politiky závislostního chování zřízena není.

2.1.5 Spolupráce subjektů politiky v oblasti závislostí na krajské úrovni

V Pardubickém kraji je pracovní pozice protidrogového koordinátora zřízena od 01. 01. 2011, je kumulována s další pracovní pozicí – manažerem prevence kriminality. Organizačně je pozice řazena pod odborem sociálních věcí, koncepčním oddělením. Na tomto oddělení je zařazen i koordinátor plánování sociálních služeb, koordinátor pro záležitosti romské menšiny a koordinátor reformy péče o duševní zdraví. Součinnost koordinátorů probíhá efektivně. Protidrogový koordinátor je také zapojen do tvorby střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb a tvorby krajské sítě sociálních služeb.

Spolupráce s koordinátorem pro záležitosti romské menšiny spočívá také v realizaci metodického setkání pro koordinátory na místní úrovni, které se v roce 2023 uskutečnilo formou dvoudenního pracovního a metodického setkání, jehož součástí byl mimo jiné i akreditovaný workshop na téma Sebepoškozování u dětí, jehož obsahem byl tento závažný a rozvíjející se fenomén o záměrném ubližování si ve snaze se vypořádat s psychickou nepohodou. Cílem vzdělávacího programu bylo seznámení se s problematikou sebepoškozování, účastníci se dozvěděli o možných příčinách sebepoškozování, jak komunikovat a poskytovat základní krizovou intervenci.

V rámci odboru školství působí krajská školská koordinátorka prevence, spolupráce s koordinátorem je založena na přímé komunikaci a kooperativní spolupráci. Školská koordinátorka je také členem komise Rady Pardubického kraje pro koordinaci protidrogové politiky.

Spolupráce zainteresovaných subjektů na úrovni kraje probíhá také při vyhodnocování dotačních programů, ve vyhodnocování a tvorbě strategických dokumentů kraje, které jsou zaměřeny na oblast závislostního chování, řešení konkrétních problémů v oblasti závislostního chování v kraji apod.

Další spolupráce probíhá na úrovni plánování akcí primární prevence, realizace školení, porad metodiků školní prevence a učitelů, setkání zástupců nestátních neziskových organizací aj. Krajská školská koordinátorka prevence je členkou komise Rady Pardubického kraje pro koordinaci protidrogové politiky a krajský protidrogový koordinátor je členem pracovní skupiny pro primární prevenci vedoucího odboru školství Krajského úřadu Pardubického kraje.

Členem Komise Rady Pardubického kraje pro koordinaci protidrogové politiky je zástupce Krajského ředitelství policie Pardubického kraje, zástupkyně krajské hygienické stanice i nestátní neziskové organizace. Vzájemná spolupráce probíhá v průběhu jednání komise nebo osobním kontaktem během roku při řešení konkrétních problémů formou pracovních setkání.

2.2 Místní zajištění koordinace politiky v oblasti závislostí

- Počet obcí s rozšířenou působností v kraji: 15
- Počet obcí s rozšířenou působností, ve kterých je zřízena pozice místního protidrogového koordinátora (MPK), příp. ustanovena kontaktní osoba: 13
- Obce s rozšířenou působností, kde nejsou MPK nebo určeny kontaktní osoby: Litomyšl, Moravská Třebová
- Další obce v kraji, kde jsou případně ustanoveni MPK: 0

- Počet obcí s platným koncepčním dokumentem upravujícím politiku v oblasti závislostí: 6
- Obce s tímto platným koncepčním dokumentem: Česká Třebová, Holice, Chrudim, Pardubice, Svitavy, Vysoké Mýto
- Počet obcí, které zpracovaly Zprávu o realizaci politiky v oblasti závislostí v předchozím roce: 15 (zprávu o realizaci politiky v oblasti závislostí zpracovává zejména NNO Laxus, z.ú. v rámci poskytovaných terénních programů pro jednotlivé obce)
- Obce, které zpracovaly Zprávu o realizaci politiky v oblasti závislostí v předchozím roce: Česká Třebová, Hlinsko, Holice, Chrudim, Králíky, Lanškroun, Litomyšl, Moravská Třebová, Pardubice, Polička, Přelouč, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto, Žamberk.
- Přehled platných vyhlášek obcí týkající se politiky v oblasti závislostí:

Ústí nad Orlicí: Obecně závazná vyhláška města Ústí nad Orlicí č. 4/2014, kterou se stanoví zákaz provozování loterií a jiných podobných her na celém území města Ústí nad Orlicí. Zrušení obecně závazné vyhlášky o zákazu konzumace alkoholických nápojů.

Česká Třebová: Obecně závazná vyhláška o zákazu konzumace alkoholických nápojů na veřejném prostranství; Obecně závazná vyhláška o regulaci provozování hazardních her.

Litomyšl: Obecně závazná vyhláška města Litomyšl č. 09/2019, o zákazu kouření a používání elektronických cigaret na veřejném prostranství ve městě Litomyšl; Obecně závazná vyhláška města Litomyšl č. 01/2014 o zákazu provozování loterií a jiných podobných her na území města.

Žamberk: Obecně závazná vyhláška města Jablonné nad Orlicí č. 4/23 o zákazu konzumace alkoholických nápojů na veřejnosti; Obecně závazná vyhláška města Žamberk č. 3/2023 o zákazu požívání alkoholických nápojů na veřejném prostranství; Obecně závazná vyhláška města Letohrad č. 1/2023, kterou se zakazuje požívání alkoholických nápojů za účelem zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku na vymezených veřejných prostranstvích.

Holice: Vyhláška k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku na katastrálním území Holice v Čechách č. 7/2020; Obecná vyhláška o nočním klidu 1/2023; Obecně závazná vyhláška č. 3/2007 o stanovení podmínek pro pořádání, průběh a ukončení veřejnosti přístupných tanečních zábav, diskoték a jiných kulturních podniků k zajištění veřejného pořádku.

Hlinsko: Obecně závazná vyhláška o regulaci provozní doby hostinských zařízení; Obecně závazná vyhláška o zákazu konzumace alkoholických nápojů na vybraných veřejných prostranstvích.

Pardubice: Obecně závazná vyhláška č. 4/2023 o veřejném pořádku.

Polička: Obecně závazná vyhláška města Poličky č. 1/2019 o zákazu konzumace alkoholických nápojů na některých veřejných prostranstvích.

Přelouč: Obecně závazná vyhláška č. 8/2023 o veřejném pořádku.

Moravská Třebová: Obecně závazná vyhláška města Moravská Třebová č. 5/2023, kterou se zakazuje konzumace alkoholických nápojů na vymezených veřejných prostranstvích; Obecně závazná vyhláška města Moravská Třebová č. 5/2017 o regulaci provozování hazardních her.

Vysoké Mýto: Obecně závazná vyhláška č. 8/2011 o zákazu provozování sázkových her, loterií a jiných podobných her na celém území města Vysoké Mýto; Obecně závazná vyhláška č. 4/2015 o změně vyhlášky č. 1/2014 o omezení konzumace alkoholických nápojů na vymezených veřejných prostranstvích.

Lanškroun: Herny na území obce jsou zakázány a požívání alkoholických nápojů na veřejnosti upravuje Obecně závazná vyhláška města Lanškroun č. 2/2015.

Chrudim: Obecně závazná vyhláška č. 4/2014 o regulaci provozování loterií a jiných podobných her.

– Změny v r. 2023:

tabulka 2-2: Přehled místních protidrogových koordinátorů a kontaktních osob pro oblast závislostí v kraji

Obec	Jméno	Úvazek MPK*	Zařazení ve struktuře obecního úřadu	Kontakt	Došlo ke změně v r. 2023? ano/ne
Česká Třebová	Adéla Rejnušová, referentka OŠ	0,05	Odbor rozvoje, majetku města a školství, oddělení majetku a školství	adela.rejnusova@ceska-trebova.cz	ano – příjmení, změna zařazení ve struktuře města
Hlinsko	Bc. Martin Vtípil, vedoucí OSV	0,05	Odbor sociálních věcí, školství a zdravotnictví	vtipil@hlinsko.cz	ne
Holice	Ing. Jana Řezaninová, vedoucí OSV	0,05	Odbor sociálních věcí	rezaninova@mestoholice.cz	ne
Chrudim	Bc. Hana Cachová, referentka OSV	0,1	Odbor sociálních věcí	hana.cachova@chrudim-city.cz	ne
Králíky	Bc. Bohumír Strnad, vedoucí OSV	0,05	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	b.strnad@kraliky.eu	ne
Lanškroun	Věra Betlachová, vedoucí OSV	0,05	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	vera.betlachova@mulanskroun.cz	ne
Litomyšl	PhDr. Mgr. Milada Nádvorníková, vedoucí OŠK a SV	0	Odbor školství a sociálních věcí	milada.nadvornikova@litomysl.cz	ne
Moravská Třebová	Mgr. Marie Hrazděrová, DiS., vedoucí OSV	0	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	mhrazderova@mtrebova.cz	ne
Pardubice	Mgr. Jiřina Ludvíková, referentka OSV	0,1	Odbor sociálních věcí (OSPOD)	jrina.ludvikova@mmp.cz	ne
Polička	Šárka Chemišincová, referentka OSV	0,01	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	chemisincova@policka.org	ne
Přelouč	Blanka Konvalinová, DiS, vedoucí OSV	0,02	Odbor sociálních věcí	blanka.konvalinova@mestoprelouc.cz	ne
Svitavy	PhDr. Erich Stündl, referent	0,1	Kancelář starosty a tajemníka	stundl@svitavy.cz	ne
Ústí nad Orlicí	Pavla Bartošová, referentka OSV	0,1	Odbor sociálních služeb	bartoso@muuo.cz	ne
Vysoké Mýto	Zuzana Svobodová, DiS, referentka OSV	0,05	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	zuzana.svobodova@vysoke-myto.cz	ne

Žamberk	Mgr. Dagmar Ducháčková, vedoucí OSV	0,01	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	d.duchackova@zamberk.eu	ne
---------	--	------	---------------------------------------	-------------------------	----

Pozn.: Uvádějte informace aktuální v době psaní výroční zprávy, tyto informace budou sekretariátem Rady vloženy do Mapy pomoci na www.drogy-info.cz. *Uvádějte výši úvazku na činnost MPK. V případě, že se nejedná o MPK se stanoveným úvazkem, uveďte, že se jedná o kontaktní osobu pro oblast závislostí (KOZ).

2.2.1 Spolupráce subjektů politiky v oblasti závislostí na místní úrovni

- Spolupráce KPK a MPK: v případě potřeby MPK probíhá konzultace konkrétní situace, účast na setkáních organizovaných KPK; spolupráce průběžná dle potřeby formou telefonické či emailové konzultace, účast na výjezdním metodickém setkání, jehož součástí je vzdělávací seminář a porada; účast na poradách; předávání informací z ORP z oblasti problematiky závislostí, kontakty na služby, materiály, nabídky školení, účast na konferencích, předávání novinek z odboru protidrogové politiky Úřadu vlády.
- Zhodnocení činnosti MPK v jednotlivých obcích:
- Ústí nad Orlicí: MPK spolupracuje s organizací Laxus, jednou ročně probíhá společná schůzka na odboru sociálních služeb, kde je předána výroční zpráva; dále je navázána spolupráce s lékařem, zabývajícím se závislostmi; MPK sleduje legislativu, její změny, v oblasti závislostí se vzdělává formou školení; na odbor přichází klienti, kteří řeší problém závislosti, nebo přichází osoby blízké, MPK s nimi konzultuje návazné služby. Podpora adiktologických služeb ze strany obce je řešena formou podpory sociální služby na základě podané žádosti do dotačního programu na podporu sociálních služeb a souvisejících služeb a následné smlouvy.
- Česká Třebová: minimální úvazek spojený s dalšími agendami. Spolupráce s Městskou policií Česká Třebová, organizací Laxus, spolupráce s KPK.
- Chrudim: pro MPK je získání informací o politice v oblasti závislostí v rámci celého ORP velmi složité, protože není vnímán jako partner k jednání a informace o aktivitách v politice závislostí se k němu nesbíhají. Činnost MPK z hlediska pracovního úvazku je minimální. Problematika závislostí v lokalitě je monitorována spíše z terénní sociální práce.
- Spolupráce subjektů politiky v oblasti závislostí na místní úrovni:

Králíky: je zřízena pracovní skupina prevence kriminality, v níž jsou projednávány i otázky týkající se problematiky závislostí.

Česká Třebová: je zřízena pracovní skupina Prevence rizikového chování v rámci Komunitního plánu sociálních služeb. Skupina se schází minimálně 1x za dva měsíce a nejméně 1x za kvartál. Cílem je prevence rizikového chování, někdy také úzce nazývané protidrogové prevence, je snížení výskytu rizikového chování u všech občanů s důrazem na děti a mládež. Rizikovým chováním je zjednodušeně míněno zejména: užívání omamných a psychotropních látek, nelátkové závislosti (nadměrné trávení času na mobilu), páčání trestné činnosti, školní selhávání, agrese, šikana, rizikové sexuální chování, sekty, atd. Mimo jiné se skupina zaměřuje na tyto konkrétní oblasti: výchova ke zdravému životnímu stylu, zajištění možností aktivního a kvalitního trávení volného času, dostupnost poradenských a podpůrných služeb pro osoby ohrožené rizikovým chováním, omezování nežádoucích následků rizikového chování.

Litomyšl: finanční podpora společnosti Laxus, společná jednání MP, Policie ČR, OSPOD.

Hlinsko: probíhá komunikace s organizací Laxus, která provádí terénní program a ze strany města je podporována, dále primární prevence (zaměřující se na různé patologie) ve školách, komunikace s ostatními

službami v rámci komunitního plánování, spolupráce s obcemi a občany v rámci depistáže sociálních pracovníků.

Pardubice: je zřízena pracovní skupina Komise pro bezpečnost a prevenci kriminality, která se schází od roku 2010. Zabývá se problematikou alkoholu, tabákových výrobků, nelegálních drog, hazardního hraní, digitálních závislostí. Počet jednání v roce 2023: 6. Do působnosti pracovní skupiny patří zejména bezpečnost na území města Pardubic, preventivní bezpečnostní akce, dotace v této oblasti, náměty na spolupráci s relevantními orgány, protipovodňová a požární ochrana, integrovaný záchranný systém, mimořádné události. Dále je ze strany statutárního města finančně podporována činnost organizace Laxus.

Polička: zpracování roční zprávy o činnosti MPK, setkání s organizací Laxus; spolupráce OSPOD a Policie ČR u nezletilých dětí. Řešení zvýšeného výskytu problematiky v souvislosti s HHC + THC u nezletilých dětí.

Přelouč: město poskytuje finanční prostředky formou provozní dotace základním školám, ze kterých jsou hrazeny preventivní programy pro děti. Ze strany obce jsou poskytovány finanční prostředky v rámci dotačního řízení organizaci Laxus; každým rokem organizace předkládá Závěrečnou zprávu o realizaci projektu Centrum terénních programů Pardubického kraje ve městě Přelouč a okolí. Pravidelně probíhají společné schůzky pracovníků organizace a sociálního odboru. V ORP, stejně jako na jiném území v poslední době evidujeme nárůst dětí, u kterých byla nutná hospitalizace na dětském oddělení nemocnice v Pardubicích a Hradci Králové, kde důvodem hospitalizace těchto dětí bylo užití látky HHC. Jedno z těchto dětí muselo být poté několik týdnů hospitalizováno na psychiatrii v Pardubicích, právě v důsledku užití látky HHC. Rodiče i děti byli poučeni, že i přesto, že tato látka je volně prodejná, pořád se jedná o psychoaktivní látku, která může mít negativní vliv na zdraví uživatelů této látky. U dětí a mladistvých se nejvíce vyskytuje kouření a alkohol. Tyto dvě věci denně užívají děti do 15 let zcela běžně a problémem se zabýváme ve spolupráci se školami. Alkohol je nám známo, že užívají mladí od 13 let výše, avšak nejsou u toho přistiženi a nahlášeni, sami se při setkání na OSPOD přiznají, že alkohol konzumují. Často se setkáváme s tím, že mladí od 13 let tráví volný čas do pozdních večerních hodin venku, rodiče na to nijak nedbají. Většinou se jedná o sociálně slabší rodiny, kde se vyskytuje patologie či deviace. Bohužel i proto se setkáváme s lhostejností rodičů nezletilých, kteří fakticky situaci řešit nechtějí a záležitost jejich dětí v tomto směru je netrápí. Z pohledu nočního života v našem ORP je to pro naši mládež klidnější, neboť nedisponujeme kluby a bary, které by mohla využívat. Za touto zábavou se ubírají do bližších větších měst jako Pardubice, Chrudim, či blízká diskotéka v Cholticích. Tam se častěji setkávají s marihuanou a extází, kterým se nebrání.

Moravská Třebová: spolupráce s organizací Laxus, která na území ORP funguje v rámci terénního programu. Základní poskytované služby – distribuce harm reduction materiálu, poskytnutí potravinové pomoci, sběr pohozených injekčních stříkaček, poskytování asistovaných screeningových testů na Hepatitidu typu C, virus HIV a syfilis, aktivní oslovování. Činnost ve městě Moravská Třebová probíhá 1x týdně cca 1 hodinu.

Vysoké Mýto: obec finančně podporuje organizaci Laxus, která na území ORP poskytuje terénní službu v oblasti prevence drogových závislostí. Dále je ve městě zřízena pracovní skupina prevence kriminality, která je činná již od roku 2009. Zabývá se také problematikou alkoholu, tabákových výrobků, nelegálních drog, hazardního hraní, digitálních závislostí a psychoaktivních léků. Tato skupina prevence kriminality je předním koordinačním orgánem města v oblasti mapování prevence kriminality na území města a je poradním orgánem řídicích orgánů města v oblasti preventivních aktivit.

Lanškroun: obec spolupracuje se školami, Policií ČR a především s organizací Laxus, který na území ORP zajišťuje práci v terénu s uživateli drog. Současně je tato organizace ze strany obce podporována i finančně. Ve městě je zřízena pracovní skupina s názvem Komise pro prevenci kriminality, vznikla v roce 2008, v roce 2015 byla přetransformována do současné podoby. Zabývá se problematikou alkoholu, tabákových

výrobků, nelegálních drog, digitálních závislostí. Počet jednání v roce 2023: 4. Dále se zabývá prevencí podávání alkoholu mladistvým, volnočasovými aktivitami pro děti a mládež, problematikou užívání drog, závislostí na hraní her, kriminalitou v obci aj.

- Krajský koordinátor v roce 2023 organizoval pracovní a metodické setkání pro místní koordinátory, jehož součástí byla diskutována problematika závislostního chování, dopady války na Ukrajině a možná rizika spojená s migrací z pohledu adiktologických služeb, aktuální informace od Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a adiktologických služeb, léčba VHC v Pardubickém kraji prostřednictvím Kontaktního centra Pardubice.
- V rámci pracovního a metodického setkání pro místní protidrogové koordinátory byl realizován také akreditovaný workshop na téma Sebepoškozování u dětí, jehož tématem bylo seznámení se s tematikou sebepoškozování, které se projevuje zraňováním vlastního těla, jež je signálem vážného psychického problému. Cílem bylo naučit se rozpoznat sebepoškozování i jak komunikovat s dítětem, které se sebepoškozuje, poskytnutí základní krizové intervence, dlouhodobá systematická odborná péče, základní postupy v rámci kompetencí pracovníků zaměřené především na prevenci a odhalení sebepoškozování, nabídka doporučení následné odborné péče pro dítě s tímto problémem.
- V Pardubickém kraji je funkce místního protidrogového koordinátora kumulována s dalšími agendami, nejčastěji s výkonem pozice vedoucího odboru, vedoucího oddělení, kurátorem pro mládež, nebo dospělý, opatrovníkem, manažerem prevence kriminality či romským poradcem.
- Spolupráce probíhá podle aktuálních potřeb kraje a ostatních spolupracujících subjektů (obcí, nestátních neziskových organizací), základem je vždy vyjádřená potřeba Krajského úřadu, obce či nestátní neziskové organizace. S ohledem na skutečnost, že v lokalitách mimo Pardubice působí pouze terénní program (mimo Svitav a Pardubice, kde funguje i ambulantní centrum), převažujícím tématem této spolupráce je nastavování služeb terénních programů v kraji, aby adekvátně odpovídaly a reagovaly na aktuální situaci v dané lokalitě, s tím souvisí i téma financování těchto služeb. Nestátní nezisková organizace Laxus, z.ú., spolupracuje s obcemi na úrovni komunitního plánování, kde jsou pracovníci zastoupeni v příslušných pracovních skupinách. V roce 2023 služba Terénních programů pozměnila systém výjezdů do jednotlivých lokalit, města jsou nyní sdružena podle geografické vzdálenosti a klienti mohou využít služeb celé odpoledne, kde je služba na ten den naplánována, současně je ze strany pracovníků větší prostor pro monitorování města v různých časech a prakticky je tak zvýšen počet hodin strávených přímou prací v terénu.
- Kontaktní a poradenské centrum Pardubice poskytuje sociální a adiktologické služby pro uživatele drog a jejich blízké ambulantní formou. Služby jsou poskytovány v souladu se standardy kvality, tj. standardy kvality Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí, tak standardy MPSV. Služba je stabilní součástí sítě služeb a jediným zařízením svého druhu v Pardubickém kraji. V roce 2023 byl v K-centru větší důraz na testování klientů na infekční onemocnění, počet provedených testů byl více než zdvojnásoben a přesáhl 1/3 všech klientů centra. Ve spolupráci s klinikou Remedis, je přímo v centru klientům potvrzena či vyvrácena HCV+ a zajištěna následná léčba.
- Služba Terénních programů pro Pardubický kraj je zajištěna 6 úvazky pracovníků v přímé péči. Na financování se podílí Rada vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí a obce Pardubického kraje. V minulém roce probíhala jednání s poskytovatelem terénních programů o potřebné kapacitě a

dostupnosti služby v jednotlivých územích kraje. Byla dohodnuta optimalizace procesů na straně služby (lepší trasování, dojezdové trasy, apod.) s cílem zvýšit efektivitu a systém výjezdů byl pozměněn. Nyní jsou města sdružena podle geografické vzdálenosti a klienti mohou využít služeb celé odpoledne ve všech městech, kde je služba na ten den naplánována. Pracovníci mají prostor monitorovat města v různé časy a minimalizují se přejezdy mezi městy. Systém je shledán jako efektivní.

- Terénní pracovníci byli v roce 2023 v oblasti injekčního užívání v kontaktu zejména s uživateli pervitinu. V určitých lokalitách byli v kontaktu se sezónními uživateli surového opia (platí především pro region Svitavska). Pervitinová scéna v Pardubickém kraji se i nadále soustřeďuje spíše na uzavřenou drogovou scénu (v prostředí bytů).

2.3 Strategické dokumenty pro politiku v oblasti závislosti kraje

2.3.1 Strategické dokumenty politiky v oblasti závislosti kraje

- Název: **Strategie preventivních aktivit snižování škod spojených se závislostním chováním v Pardubickém kraji 2020 – 2028**
- Období platnosti: 2020 – 2028
- Schváleno: Rada Pardubického kraje, dne 16. 6. 2020
- Dostupné na webových stránkách: <https://www.pardubickykraj.cz/protidrogova-politika/107713/strategie-preventivnich-aktivit-a-snizovani-skod>
- Strategický dokument se zabývá problematikou:

nelegálních drog	☒ ano	☐ ne
alkoholu	☒ ano	☐ ne
tabákových a nikotinových výrobků	☒ ano	☐ ne
hazardního hraní	☒ ano	☐ ne
digitálních závislostí	☒ ano	☐ ne
psychoaktivních léků	☒ ano	☐ ne
- Stručná charakteristika a hlavní cíle/pilíře/oblasti, na které se strategický dokument zaměřuje:

Cílem strategie je předcházení a snižování zejména zdravotních, sociálních, ekonomických i nehmotných škod vyplývajících z užívání návykových látek, hazardního hraní a dalšího závislostního chování a z existence legálních i nelegálních trhů s návykovými látkami, hazardním hraním a dalšími produkty se závislostním potenciálem prostřednictvím trvale udržitelného souboru moderních, efektivních, vzájemně koordinovaných, na důkazech založených vzdělávacích, preventivních, léčebných, sociálních, legislativních, ekonomických, represivních a dalších opatřeních.

Strategie se v následujících letech zaměří prioritně na následující oblasti, v rámci kterých definuje obecné cíle a zároveň i specifické cíle, činnosti a aktivity. Jsou to: posílení prevence a zvýšení informovanosti, zajištění kvalitní a dostupné sítě adiktologických služeb, efektivní regulaci trhů s návykovými látkami a závislostními produkty, posílení řízení, koordinace a efektivní financování protidrogové politiky, strategie se bude zabývat i problematikou léčivých přípravků s obsahem psychoaktivních látek, nadužívání internetu, nových technologií, problematikou konopí a kanabinoidů.

Cílovou skupinou protidrogové politiky jsou osoby, které doposud s návykovými látkami do styku nepřišly, ale případným užíváním návykových látek ohroženy jsou z hlediska budoucího vývoje. Programy primární

prevence rizikového chování míří na tuto cílovou skupinu za účelem minimalizace vzniku a snížení míry užívání návykových látek a jiných forem rizikového chování.

Sekundární skupinou jsou osoby a instituce, které se protidrogovou oblastí zabývají, jedná se o poskytovatele adiktologických, zdravotnických a vzdělávacích služeb, pedagogické i sociální pracovníky, kraje, obce a organizace státu.

2.3.2 Strategické dokumenty kraje se širším kontextem obsahující také otázky politiky v oblasti závislostí

- Název: **Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje 2022 -2024**
- Období platnosti: 2022 -2024
- Schváleno dne: 14. 12. 2021
- Dostupné na webových stránkách: <https://www.pardubickykraj.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-pk>
- Stručná charakteristika a souvislost s politikou v oblasti závislostí:

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na období 2022 - 2024 (dále jen „střednědobý plán“) je základní krajskou strategií v oblasti sociálních služeb definující žádoucí směr rozvoje sociálních služeb na území Pardubického kraje. Je určující pro tvorbu sítě sociálních služeb a její financování. Střednědobý plán je povinnou přílohou žádosti o účelovou dotaci na financování sociálních služeb dle § 101a ZSS. Střednědobý plán je klíčovým dokumentem pro poskytovatele sociálních služeb, pro zástupce samospráv, protože podává informace o žádoucí síti sociálních služeb a nových trendech. Poskytovatelé tak mohou směřovat rozvoj svých služeb do podporovaných oblastí. Dále jsou ve střednědobém plánu vymezeny podmínky pro poskytování sociálních služeb na území kraje. Uživatelům sociálních služeb, jejich blízkým i široké veřejnosti podává střednědobý plán informaci o tom, jaké sociální služby mohou využít, jak je zajištěna jejich dostupnost a jak lze získat informace o možnostech pomoci a podpory osobám v obtížné životní situaci.

Dokument popisuje dostupnost služeb a činnosti kraje v sociální oblasti, jednotlivé části jsou členěny dle cílových skupin střednědobého plánu, tj. senioři; osoby se zdravotním postižením; osoby s duševním onemocněním; děti, mládež a rodina; osoby ohrožené závislostí na návykových látkách; osoby sociálně vyloučené a osoby v krizi.

- Název: **Krajský plán sítě služeb pro osoby s duševním onemocněním (2022 - 2030)**
- Období platnosti: 2022 – 2030
- Schváleno dne: 22. 2. 2022
- Dostupné na webových stránkách: <https://www.pardubickykraj.cz/koncepcni-oddeleni>
- Stručná charakteristika dokumentu:

Uvedený strategický dokument se zabývá problematikou v oblasti závislostí okrajově, ve vazbě na další strategické dokumenty Pardubického kraje, oblast závislostí v souvislosti s duševním onemocněním je v tomto dokumentu zohledněna.

Cílem tohoto dokumentu je poskytnout strukturální oporu pro plánování, koordinaci a poskytování zdravotních, sociálních a dalších služeb v kraji tak, aby vznikla synergická a efektivní síť péče o duševní

zdraví, která odpovídá evropské úrovni. Dokument se soustředí jednak na prvky sítě, které podpoří osoby s duševním onemocněním přímo v komunitě, tzn. v místě, kde žijí tak, aby se předešlo zbytečným hospitalizacím a rehospitalizacím a snížil se tím tlak na lůžka (zejména na lůžka následné péče v PN HB), a také na posílení změny systému lůžkové zdravotní péče, resp. posílení nedostatečného počtu akutních lůžek.

- Název: **Strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Pardubického kraje 2020-2028**
- Období platnosti: 2020 – 2028
- Schváleno dne: 26. 08. 2020
- Dostupné na webových stránkách: <https://www.pardubickykraj.cz/prevence-rizikoveho-chovani-a-ochrana-zdravi/108511/strategie-primarni-prevence-rizikoveho-chovani-deti-a-mladeze-pardubickeho-kraje-2020-2028>
- Stručná charakteristika dokumentu:

Základním principem primární prevence rizikového chování (PPRCH) u dětí a mládeže je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti. Východiskem efektivní primární prevence je kontinuita, systematičnost a komplexnost preventivního působení s ohledem na věk dítěte a jeho aktuální prožívání světa.

Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže Pardubického kraje 2020–2028 představuje klíčový dokument kraje v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže, který je zpracováván na základě Metodického doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních při respektování regionálních potřeb. Vychází z Národní strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027, dále z Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027, krajských koncepčních dokumentů vztahujících se k rozvoji vzdělávání (Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji (2020–2024), Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Pardubického kraje a Strategie preventivních aktivit a snižování škod spojených se závislostním chováním v Pardubickém kraji 2020–2028. Navazuje na Krajský plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Pardubickém kraji 2015–2019.

Materiál je rozdělen do tří částí. První část zahrnuje obecný pohled na politiku primární prevence v České republice a v Pardubickém kraji, druhá analyzuje dosažený stav v oblasti primární prevence a třetí určuje směry rozvoje primární prevence, opatření ke splnění cílů v této oblasti a možnosti financování.

- Název: **Strategie romské integrace Pardubického kraje 2021 – 2026**
- Období platnosti: 2021 – 2026
- Schváleno dne: 21. 09. 2021
- Dostupné na webových stránkách: <https://www.pardubickykraj.cz/integrace-mensin>
- Stručná charakteristika dokumentu:

Tím hlavním cílem je aktivní participace Romů v oblasti občanské, socioekonomické, politické a kulturní. Strategie cílí na obrat negativních trendů ve vývoji situace Romů v České republice, a to především v oblastech vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti a zdraví. Má urychlit změny vedoucí k odstranění rozdílu mezi situací značné části Romů a většinové populace, zajistit ochranu Romů před diskriminací, anticiganismem a povzbudit emancipaci Romů, včetně rozvoje romského jazyka a kultury. Cílem strategie je realizovat opatření, která povedou ke zlepšení životní situace Romů na území Pardubického kraje. Na vzniku strategie se podílela pracovní skupina složená ze zástupců nestátních neziskových organizací, romských poradců, zástupců Regionálního centra podpory zdraví a zástupců odboru školství a odboru sociálních věcí Pardubického kraje. Pracovní skupina se bude pravidelně scházet k realizaci plnění cílů, opatření a následným revizím plánů.

Strategie řeší mimo jiné i problém sociálně vyloučených lokalit se závislostmi na návykových látkách i hazardních hrách, a sociálních sítích v souvislosti se zdravým životním stylem a prevencí a trávením volného času.

Ke tvorbě Strategie romské integrace Pardubického kraje se scházela pracovní skupina, která identifikovala klíčové oblasti, které nejvíce ohrožují cílovou skupinu, jsou to obtíže spojené s bydlením, financemi, zdravím, vzděláním, zaměstnaností a závislostmi. Mezi neméně důležité oblasti, které ovlivňují kontext celkové situace života Romů je kultura a vlastní sebepojetí ve většinové společnosti.

- Název: **Koncepce prevence kriminality Pardubického kraje 2023 – 2028**
- Období platnosti: 2023 – 2028
- Schváleno dne: 20. 09. 2022
- Dostupné na webových stránkách: <https://www.pardubickykraj.cz/prevence-kriminality>
- Stručná charakteristika dokumentu:

Vize Pardubického kraje: Pardubický kraj je bezpečný region, kde se dotčené subjekty zaměřují na prevenci kriminality, aktivně se podílí na udržování její nízké míry a přispívají k pocitu bezpečí všech občanů v kraji.

Prioritní oblasti:

Zvyšování pocitu bezpečí občanů v Pardubickém kraji.

Zkvalitňování systému prevence kriminality na krajské a místní úrovni.

Zplnomocňování občanů v oblasti prevence.

Efektivní systém financování preventivních aktivit.

Cíle a opatření:

Podpora a rozvoj systému prevence kriminality v Pardubickém kraji

Pardubický kraj rozvíjí systém prevence kriminality. Udržuje a dále rozvíjí spolupráci se subjekty, které participují na systému prevence kriminality.

Pomoc a podpora obětem trestných činů

Podporuje služby, zabývající se poskytováním pomoci a podporou obětem trestné činnosti s důrazem na pomoc zvláště zranitelným obětem a pozůstalým po obětech.

Podpora programů a služeb pro pachatele trestné činnosti v rámci sociálního začleňování a prevence recidivy

Pardubický kraj podporuje služby, které v rámci své činnosti pracují s osobami propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody jako prevence recidivy.

Zajištění programů a služeb sociální prevence pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

Pardubický kraj se podílí na řešení závadného chování v rizikových a vyloučených lokalitách na svém území zejména prostřednictvím podpory služeb, které v těchto lokalitách působí. Osobami ohroženými sociálním vyloučením se také zabývá „Strategie romské integrace Pardubického kraje 2021-2026“.

Podpora aktivit situační prevence

V oblasti situační prevence se situace vyvíjí jak na straně páčání trestné činnosti, tak na straně možné ochrany před trestnou činností, zejména majetkovou. Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností.

Podpora programů a služeb spojených s kriminalitou páčající dětmi a na dětech

Mezi nejčastější delikty mladistvých patří násilí proti jednotlivci či skupině, opilství, výtržnictví, vandalismus, toxikomanie, prostituce či gamblerství. Značně se rozšířila trestná činnost realizovaná prostřednictvím internetu, zejména šíření a přechovávání pornografie, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Pardubický kraj podporuje služby, jejichž aktivity zvyšují ochranu dětí před násilím a dalšími rizikovými jevy. Dále pak podporuje služby, které se věnují pomoci dětem při vymanění se z již nastoupené kriminální kariéry, pomáhají při zapojení se zpět do společnosti a tím u dětí snižují riziko recidivy. Primární prevence je pak řešena v rámci samostatného dokumentu „Strategie primárního prevence rizikového chování dětí a mládeže Pardubického kraje 2020 – 2028“.

Podpora projektů zaměřených na prevenci kybernetické kriminality a s ní spojené nové hrozby a rizika včetně ochrany měkkých cílů

Pardubický kraj se podílí na osvětě v oblasti kyberkriminality u všech věkových kategorií a na realizaci projektů se zaměřením na ochranu měkkých cílů.

2.3.3 Hodnocení strategických dokumentů politiky v oblasti závislostí kraje

- Název evaluovaného dokumentu: Strategie preventivních aktivit a snižování škod spojených se závislostním chováním v Pardubickém kraji 2020 – 2028
- Typ hodnocení: ☒ průběžné ☐ externí
☐ závěrečné ☐ interní
☒ kombinace obou
- Dostupné na webových stránkách: <https://www.pardubickykraj.cz/protidrogova-politika/107713/strategie-preventivnich-aktivit-a-snizovani-skod>
- Hodnocení provádí krajský protidrogový koordinátor ve spolupráci se subjekty zajišťujícími dosahování a plnění cílů uvedené strategie, jsou to zejména odbor školství, odbor zdravotnictví, Krajská hygienická stanice a nestátní nezisková organizace Laxus, zú., která je poskytovatelem služeb pro osoby ohrožené užíváním návykových látek. Pravidelně jednou ročně vždy k 30. 4. daného roku je Radě a Zastupitelstvu Pardubického

kraje předložena k projednání zpráva o naplňování strategie. Cílem strategie je zejména zajištění služeb a nastavení spolupráce v oblasti protidrogové politiky na úrovni primární i sekundární prevence. Dále pak rozvoj a optimální nastavení kapacit sociálních služeb, které působí v této oblasti.

Předmětem hodnocení je plnění jednotlivých aktivit a úkolů.

Metodou pro vyhodnocení byl monitoring jednotlivých aktivit.

Výsledek hodnocení: fungující služby v nastaveném rozsahu.

Stanovené cíle v oblasti látkových závislostí:

Na území všech okresů Pardubického kraje jsou dostupné terénní služby harm reduction pro osoby ohrožené závislostí.

Na území města Pardubic jsou dostupné služby kontaktního centra pro osoby ohrožené užíváním návykových látek, které má celokrajskou působnost.

V rámci služeb harm reduction je zajištěn výměnný program injekčních setů a testování uživatelů drog na hepatitidy typu B/C, HIV/AIDS a jiné přenosné choroby.

Stanovené cíle v oblasti léčby:

Na území Pardubického kraje je dostupná dlouhodobá i akutní psychiatrická a adiktologická péče pro uživatele návykových látek včetně dětí a mladistvých.

Stanovené cíle v oblasti doléčování, resocializace a poradenství:

Osobám usilujícím o udržení abstinence jsou na území Pardubického kraje dostupné služby následné péče a resocializace.

Stanovené cíle pro specifická opatření pro osoby závislé na tabáku, alkoholu a jejich variantách

Na území Pardubického kraje jsou dostupné specifické služby pro uživatele alkoholu, tabákových výrobků a jejich variant.

Stanovené cíle v oblasti nelátkové závislosti:

Na území Pardubického kraje jsou dostupné služby prevence v oblasti hazardního hraní, on-line prostředí.

Na území Pardubického kraje jsou dostupné specifické služby pro osoby závislé v oblasti hazardního hraní číselných, okamžitých loterií, on-line prostředí a jiné.

Stanovené cíle pro primární prevenci rizikového chování

Na krajské úrovni je koordinována primární prevence v oblasti rizikového chování dětí a mládeže a vytvářeny podmínky pro její naplňování.

Na krajské úrovni je zajištěno stabilní financování v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže.

Pardubický kraj se podílí na zvyšování odborné způsobilosti poskytovatelů primární prevence v oblasti školství.

Podpora výzkumu a aktuálního monitoringu výskytu rizikového chování.

Systémové cíle:

Udržet a rozvíjet současný systém protidrogové politiky v Pardubickém kraji

Výsledek hodnocení je uveden ve Zprávě o plnění Strategie preventivních aktivit a snižování škod spojených se závislostním chováním v Pardubickém kraji 2020 – 2028 za rok 2022.

Služby, které se bezprostředně vztahují k osobám, které jsou ohrožené užíváním návykových látek, jsou definované zákonem o sociálních službách. Jedná se o kontaktní centra, služby následné péče, terapeutické

komunity, terénní programy, sociální poradenství. Tyto služby jsou v rámci Pardubického kraje zajištěny a poskytovány.

Pobytové služby následné péče a služby terapeutické komunity jsou uživatelům drog k dispozici v rámci okolních krajů nebo v rámci celé České republiky.

2.4 Analýzy a studie v oblasti závislostí v r. 2023

V roce 2023 nebyly v souvislosti s problematikou v oblasti závislostního chování realizovány žádné specifické průzkumy nebo studie zaměřené na oblast legálních nebo nelegálních návykových látek případně hazardního hraní.

2.5 Další významné aktivity politiky v oblasti závislostí v r. 2023 na krajské i místní úrovni

tabulka 2-3: Aktivity politiky v oblasti závislostí

Název aktivity	Realizátor	Cílová skupina	Popis aktivity
Semináře pro školní metodiky prevence	Pedagogicko-psychologická poradna Ústí nad Orlicí	Školní metodici prevence	Metodický seminář
Semináře pro školní metodiky prevence	Pedagogicko-psychologická poradna	Školní metodici prevence	Metodický seminář
Pracovní setkání vedoucích odborů školství obcí s rozšířenou působností v kraji	Krajský úřad Pardubického kraje	Vedoucí odboru školství	Pravidelné setkání v oblasti primární prevence
Seminář pro výchovné poradce	Pedagogicko-psychologická poradna Pardubice	Výchovní poradci	Metodický seminář

Pozn.: Uvádějte informace o dalších významných aktivitách ve vašem kraji, např. o konferencích, seminářích, vzdělávacích akcích pro MPK, poskytovatele služeb či zástupce samosprávy.

3 Finanční zajištění politiky v oblasti závislostí na krajské a místní úrovni

3.1 Způsob financování služeb krajem

Kraj financuje tyto služby formou účelové dotace na poskytování sociálních služeb dle § 101a zákona č. 108/2006 Sb. V roce 2023 činila účelová dotace 8 187 000,- Kč. Pardubický kraj na podporu protidrogové politiky poskytuje nad rámec dotací dle § 101a zákona č. 108/2006 Sb., dotaci z „Programu víceleté podpory sociálních služeb zařazených do Sítě sociálních služeb hrazených z rozpočtu Pardubického kraje (2022 – 2025)“. V roce 2022 Pardubický kraj vyčlenil ze svého rozpočtu na tzv. grantové řízení kraje v oblasti protidrogové politiky 789 000,- Kč a na vzdělávání a koordinaci v oblasti protidrogové politiky dalších 100 000,- Kč. Obce se na financování služeb podílí formou dotací, příp. na základě jiného titulu.

Pardubický kraj uplatňuje od roku 2019 víceleté financování služeb, a to na 3 roky. Od roku 2022 běží nové tříleté období (období od 2022 – 2024).

3.2 Způsob zajištění financování adiktologických služeb ze strany obcí

Obce se na financování služeb pro uživatele podílely zejména prostřednictvím podpory Centra terénních programů Pardubického kraje (CTPPK). Ambulantní program byl podpořen městy Pardubice a Svitavy. Kontaktní centrum bylo podpořeno městem Pardubice, viz tabulka č. 3-2 a 3-3. Toto financování je zajištěno prostřednictvím poskytování dotací na základě žádosti o poskytnutí dotace ze strany poskytovatele služby.

3.3 Rozpočtové výdaje na politiku v oblasti závislostí v kraji

tabulka 3-1: Rozpočtové zdroje kraje na politiku v oblasti závislostí v r. 2023

Rozpočtový zdroj/dotační program	Popis	Specifický/obecný titul*	Podmínka certifikace ano/ne**	Jednoletá / víceletá podpora***	Výše výdajů (v Kč) na politiku v oblasti závislostí
Účelová dotace na poskytování sociálních služeb dle §101a) zákona 108/2006Sb.	Dotace MPSV poskytnutá Pk na financování sociálních služeb	obecný	ne	jednoletá	8 187 000
Program podpory sociálních služeb poskytovaných podle zákona 108/2006Sb. o sociálních službách	Dotace z rozpočtu Pardubického kraje na sociální služby	obecný	ne	tříletá	789 000
Primární prevence realizovaná školami a školskými zařízeními a jiné nezařazené preventivní programy	Preventivní programy prevence závislostí na školách, finanční prostředky z rozpočtu Pardubického kraje	obecný	ne	jednoletá	4 795 000
Vyrovňovací platba protialkoholní záchytná stanice	Dofinancování ztráty protialkoholní záchytné stanice	specifický	ne	jednoletá	1 214 736
Koordinace protidrogové politiky Pardubického kraje	Vzdělávání, monitoring	specifický	ne	jednoletá	100 000
Celkem	–	–	–	–	15 085 736

Pozn.: Uveďte možné zdroje kraje, ze kterých je financována politika v oblasti závislostí – grantové programy různých odborů, přímý příspěvek kraje. * Sloupec „Specifický/obecný titul“ od sebe rozlišuje zdroje, programy či tituly, které jsou určeny specificky pouze pro podporu politiky v oblasti závislostí a zdroje programy či tituly, které jsou určeny pro širší okruh aktivit, služeb či činností, nicméně z nich lze financovat politiku v oblasti závislostí. Jako „specifický“ lze tedy označit zdroj, který je určen pouze pro

financování politiky v oblasti závislostí, jako „obecný“ pak ten, který je určen také či mimo jiné pro financování politiky v oblasti závislostí. ** Uveďte, zda konkrétní dotační titul podmiňuje svou podporu existencí platného Certifikátu odborné způsobilosti adiktologických služeb. *** „Jednoletá/víceletá podpora“ popisuje, na jaké období podporuje konkrétní zdroj vybrané příjemce.

tabulka 3-2: Výdaje z rozpočtu obcí na politiku v oblasti závislostí v r. 2023

Obec	Popis (typ podporované aktivity)	Výše výdajů (v Kč) na politiku v oblasti závislostí
Magistrát města Pardubice	protidrogová politika	1 427 300
Svitavy	protidrogová politika	100 000
Litomyšl	protidrogová politika	15 000
Polička	protidrogová politika	39 000
Ústí nad Orlicí	protidrogová politika	55 000
Lanškroun	protidrogová politika	60 000
Česká Třebová	protidrogová politika	25 000
Letohrad	protidrogová politika	20 000
Moravská Třebová	protidrogová politika	10 000
Přelouč	protidrogová politika	15 000
Chrudim	protidrogová politika	75 000
Žamberk	protidrogová politika	35 000
Vysoké Mýto	protidrogová politika	60 000
Králíky	protidrogová politika	25 000
Holice	protidrogová politika	8 000
Hlinsko	protidrogová politika	10 000
Celkem	–	1 979 300

Pozn.: Uveďte za jednotlivé obce souhrnnou výši spolufinancování politiky v oblasti závislostí.

tabulka 3-3: Souhrn výdajů na politiku v oblasti závislostí podle typu služeb/podle účelu v r. 2023 (v Kč)

Typ služeb	2022			2023		
	rozpočty		MPSV 313	rozpočty		MPSV 313
	krajů	obcí		krajů	obcí	
Preventivní služby**	3000000	1473736	0	6044002	1292222	0
Primárně-preventivní programy realizované školami a školskými zařízeními	2300000	447597	0	4 795 000	450 920	0
Primárně-preventivní programy realizované jinými subjekty	600000	1026139	0	1 104 002	841 302	0
Jiné a nezařazené preventivní programy	100000	0	0	145 000	0	0
Adiktologické služby minimalizace rizik	488000	1313500	4646000	488000	925300	5009000
Terénní programy	192000	563500	2945000	192 000	886 300	3 308 000
Kontaktní centra	296000	675000	1701000	296 000	0	1 701 000
Sloučené programy kontaktních center a terénních programů	0	75000	0	0	39 000	0
Jiné a nezařazené harm reduction programy	0	0	0	0	0	0
Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství	236000	269200	1933000	236000	405900	2002000
Ambulantní služby zdravotní	0	0	0	0	0	0
Ambulantní služby sociální	236000	269200	1933000	236 000	405 900	2 002 000
Jiné a nezařazené ambulantní služby	0	0	0	0	0	0
Preventivní a léčebné služby ve vězení	0	0	0	0	0	0
Služby online a telefonického poradenství	0	0	0	0	648 100	0
Adiktologické služby rezidenční léčby	0	0	0	12 000	0	0
Lůžkové zdravotní služby	0	0	0	0	0	0
Terapeutické komunity	0	0	0	12 000	0	0

Domovy se zvláštním režimem*** určené primárně osobám s diag.závislosti, příp. jiné zařízení pro chronickou (paliativní) péči osob s diag. závislosti	0	0	0	0	0	0
Jiné a nezařazené rezidenční služby	0	0	0	0	0	0
Adiktologické služby následné péče	65000	47000	1010000	65000	83000	1176000
Následná péče ambulantní	65000	47000	1010000	65 000	83 000	1 176 000
Následná péče pobytová	0	0	0	0	0	0
Jiné a nezařazené služby následné péče	0	0	0	0	0	0
Sociální podniky	0	0	0	0	0	0
Záchytné stanice a ošetření intoxikovaných osob	1500595	38500	0	1 214 736	0	0
Prevence drogové kriminality	0			0	0	0
Koordinace/výzkum/informace	100000	0	0	100 000	0	0
Jiné nezařazené****	0	0	0	0	0	0
CELKEM	5389595	3141936	7589000	8171738	3354522	8187000

Pozn.: K vyplnění tabulka 3-3 použijte pomocnou tabulku ve formátu MS Excel, kterou zašlete spolu s výroční zprávou kraje za r. 2023 sekretariátu Rady. * tabulka 3-3 zahrnuje také prostředky na sociální služby, které kraje získávají z MPSV prostřednictvím dotačního řízení MPSV pro kraje a Hlavní město Prahu v oblasti poskytování sociálních služeb. Tyto částky uvádějte zvlášť ve sloupci „313“. ** Výdaje na nízkoprahové zařízení pro děti a mládež se do výdajů na politiku v oblasti závislosti nezapočítávají. *** Podle zákona 108/2006 Sb. **** specifikujte

3.4 Další důležité informace / změny ve financování proběhlé v r. 2023

V roce 2023 nenastaly žádné změny v oblasti financování.

4 Adiktologické služby

4.1 Síť adiktologických služeb v kraji

Akční plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na roky 2022 – 2024

Období platnosti: 2022 – 2024

Webové stránky ke stažení:

<https://www.pardubickykraj.cz/akcni-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-pk>

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje 2022 -2024

Období platnosti: 2022 – 2024

Webové stránky dokumentu ke stažení:

<https://www.pardubickykraj.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-pk>

Strategie preventivních aktivit a snižování škod spojených se závislostním chováním v Pardubickém kraji 2020 - 2028

Období platnosti: 2020 – 2028

Webové stránky ke stažení:

<https://www.pardubickykraj.cz/protidrogova-politika/107713/strategie-preventivnich-aktivit-a-snizovani-skod>

Kontaktní a poradenské centrum Pardubice – organizace Laxus z.ú.

Kontaktní a poradenské centrum Pardubice je nízkoprahové zařízení poskytující sociální a adiktologické služby uživatelům drog a jejich blízkým osobám. Služby jsou poskytovány odborně, v souladu s individuálními potřebami klientů. Cílem je umožnit klientům Kontaktního a poradenského centra vést a rozvíjet běžný způsob života. Ve vztahu k široké veřejnosti je nejdůležitější hodnotou ochrana veřejného zdraví.

Cílová skupina:

- uživatelé drog
- osoby blízké uživatelům drog (partneři, rodinní příslušníci, přátelé aj.)

Cíle Kontaktního a poradenského centra Pardubice stanovené veřejným závazkem:

Ve vztahu k uživatelům služeb:

- minimalizace zdravotních a sociálních rizik, která vyplývají z užívání drog
- motivace uživatelů drog ke změně životního stylu směrem ke stabilizaci zdravotního stavu a sociální situace
- motivace uživatelů drog k abstinenci, zvyšování informovanosti o metodách a smyslu léčby
- poskytování podpory blízkým osobám uživatelů drog

Ve vztahu k široké veřejnosti:

- prevence výskytu infekčních chorob (zejména hepatitid a HIV/AIDS)
- bezpečná likvidace použitého injekčního materiálu

V Kontaktním a poradenském centru se provádí orientační testy na infekční onemocnění – hepatitidu typu B a C, HIV a syfilis. Tato služba je určena pro injekční uživatele drog a jejich sexuální partnery. Nedílnou součástí testování je předtestové a potestové poradenství.

Kontaktní a poradenské centrum Pardubice je jediným zařízením svého druhu v Pardubickém kraji, poskytuje služby zejména klientům z tohoto kraje. Centrum využívají i osoby z přilehlých obcí a měst (Chrudim, Přelouč, atd.), v případě, že kontakt s Centrem terénních programů je pro ně z hlediska ztráty anonymity na malém městě nepříjemný. Většinu klientů však tvoří obyvatelé Pardubic. Kontaktní a poradenské centrum Pardubice poskytuje služby již od roku 1999. Kontinuita služby dovoluje neustálé zvyšování její kvality.

Provozní doba kontaktního a poradenského centra Pardubice je každý pracovní den v týdnu.

Ambulantní centrum poradenství a terapie Pardubice – organizace Laxus z.ú.

Ambulantní centrum je zařízení, které poskytuje pomoc, poradenství a především léčbu lidem ohroženým důsledky užívání návykových látek.

Spolupracuje s klienty, kteří uvažují o změně životního stylu, rozhodují se pro abstinenci od návykových látek. Služba vždy respektuje možnosti a schopnosti klienta. Podmínkou je dobrovolnost a ochota spolupracovat.

Dle bydliště převažují klienti z Pardubického kraje a města Pardubice, ostatní kraje jsou zastoupeny minimálně. Detašované pracoviště ve Svitavách zaznamenává nejvíce klientů z města Svitavy.

Obsazení týmu uspokojuje potřeby zařízení. V současné době pracuje v týmu 8 pracovníků s různou výší pracovního úvazku: sociální pracovníci, pedagog, speciální pedagog, adiktologové a lékař psychiatr (s adiktologickou atestací), který poskytuje péči dle potřeby.

Členové týmu se účastní odborného vzdělávání, a to v rámci svých vzdělávacích plánů, účastní se významných projektů a konferencí.

Detašované pracoviště ambulantního centra vzniklo také ve Svitavách, na základě požadavků města, které poskytuje prostory a přispívá na realizaci služby.

Ambulantní centrum v Pardubicích je v provozu každý pracovní den v týdnu, centrum ve Svitavách má provozní dobu dvakrát v týdnu (úterý a čtvrtek).

Centrum terénních programů Pardubického kraje – organizace Laxus z.ú.

Centrum terénních programů Pardubického kraje poskytuje sociální a adiktologické služby uživatelům drog v jejich přirozeném prostředí na území Pardubického kraje za účelem minimalizace rizik spojených s užíváním drog a ochrany veřejného zdraví. Terénní pracovníci aktivně vyhledávají uživatele drog a spolupracují s nimi na stabilizaci jejich sociální situace a zdravotním stavu. Klienty motivují ke změně životního stylu.

Cíle ve vztahu ke klientům:

- klient je v kontaktu s programem a pravidelně využívá služby
- klient užívá drogy méně rizikovým způsobem
- stabilizovaná sociální a zdravotní situace klienta
- klient má informace o síti návazných služeb a umí je využít
- klient šíří validní harm reduction informace ve své komunitě

Cíle ve vztahu k široké veřejnosti:

- ochrana veřejného zdraví (prevence přenosu viru HIV, hepatitid B, C, sběr pohozených injekčních stříkaček a bezpečná likvidace použitých injekčních stříkaček)
- komunita edukovaná v oblasti drogové problematiky (destigmatizace cílové skupiny a harm reduction programů, šíření objektivních informací)
- funkční síť spolupracujících a návazných služeb

Klientům jsou poskytovány typické služby pro tento typ programu, tedy výměna injekčních stříkaček, poradenství v oblastech sociálních, vztahových, právních a v oblasti méně rizikového užívání drog. Centrum terénních programů Pardubického kraje také poskytuje testování na infekční choroby, konkrétně Hepatitidu typu C, syfilis a HIV. Klientům je možné dále pomoci s dosažením a realizací léčby Hepatitidy typu C v Pardubické nemocnici nebo prostřednictvím spolupráce s klinikou Remedis.

Centrum terénních programů Pardubického kraje je k dispozici klientům v rámci pracovních dnů následovně:

- pondělí: Chrudim, Polička, Moravská Třebová, Česká Třebová
- úterý: Lanškroun, Pardubice
- středa: Svitavy, Ústí nad Orlicí, Choceň, Přelouč, Chvaletice
- čtvrtek: Pardubice, Žamberk, Králíky, Letohrad, Holice, Vysoké Mýto, Luže, Litomyšl
- pátek: Pardubice, Hlinsko, Chrast u Chrudimi, Skuteč

4.2 Adiktologické preventivní služby

tabulka 4-1: Programy primární prevence realizované v kraji v r. 2023

Název projektu/programu	Organizace	Typ služby*	Cílová skupina**	Počet škol/institucí***	Počet osob/tříd/skupin****	Certifikace (ano/ne)
Prevence kuřáctví a nikotinizmu	Krajská hygienická stanice Pk	VPP	studenti, učni	2	6	ne
Programy všeobecné dlouhodobé primární prevence zaměřené na rizikové chování a zdravý životní styl	SEMIRAMIS z.ú. (Centrum primární prevence Pardubického kraje)	VPP	Žáci, pedagogové, školní metodici prevence	26	Počet tříd: 214 Počet žáků: 5232 + počet pedagogů: 240	ano
Cesty z cesty	KCPP Pk při PPP a SPC ÚO	VPP	Žáci MŠ, ZŠ, SŠ	58	6200/329	ano (pro MŠ ne)
	KCPP Pk při PPP a SPC ÚO	VPP	Žáci ZŠ, SŠ	30	2409/46	ano
	KCPP Pk při PPP a SPC ÚO	VPP	Žáci ZŠ, SŠ	20	1451/73	ne
Zvol si život	ACET ČR, z.s.	VPP	žáci ZŠ	27	4818/219	ano

Pozn.: Uvádějte programy mimo prevenci realizovanou školami a školskými zařízeními. Uvádějte přehled preventivních programů, ne pouze realizátorů primární prevence (organizací). Uvádějte pouze programy, které mají dlouhodobý a systematický charakter. * Vyplňte za využití zkratk VPP, nebo SPP, nebo IPP. VPP – všeobecná primární prevence, SPP – selektivní primární prevence, IPP – indikovaná primární prevence. ** Uveďte, na jakou cílovou se preventivní program zaměřuje. *** Počet škol/institucí – počet škol či jiných institucí, jejich „podřízené subjekty (např. žáci, pedagogové) byly klienty programu. **** Počet osob/tříd/skupin, se kterými byl realizován program. Počet tříd uvádějte u programů VPP; počet skupin u programů SPP; počet osob u programů IPP.

Krajské centrum primární prevence Pardubického kraje

Krajské centrum primární prevence Pardubického kraje je součástí PPP a SPC Ústí nad Orlicí.

Charakteristika programů primární prevence:

Cílovou skupinou programů primární prevence jsou děti a mládež – žáci. Tedy žáci mateřských škol (program Tajuplný ostrov) a žáci 1. – 9. ročníků základních škol, základních škol speciálních, gymnázií (prima – oktáva), dále žáci středních škol, středních odborných učilišť, odborných učilišť a praktických škol.

Cílová skupina je charakterizována jako třídní kolektiv příp. jiná skupina o maximálně 30 účastnících.

Sekundární cílovou skupinu tvoří pedagogové, školní metodici prevence, výchovní poradci, školní psychologové a školní speciální pedagogové, další pedagogičtí pracovníci, rodiče, příp. zákonní zástupci žáků.

Realizátory programu primární prevence je obvykle dvojice lektorů. Doba trvání programů všeobecné primární prevence Cesty z cesty je zpravidla 135 minut (3 vyučovací hodiny). Programy selektivní primární prevence Před tabulí, za tabulí jsou realizovány s časovou dotací 90 minut (2 vyučovací hodiny).

Programy primární prevence, které Krajské centrum primární prevence nabízí, jsou rozděleny do dvou základních kategorií:

a) všeobecná primární prevence – Dlouhodobý program Cesty z cesty s nabídkou programů pro jednotlivé ročníky:

Začátek – adaptační program – pro nově vzniklé třídní kolektivy

Tajuplný ostrov – 1., 2. ročník* – prevence vzniku rizikového chování v oblasti návykových látek (kouření, alkohol)

Stonožka – 1. – 4. ročník* – cílem programu je posílení zdravých vrstevnických vztahů a předcházení vzniku šikany a agrese

Můžeš, nemusíš – 3. ročník* – prevence kouření

Líbí, nelíbí – 4. ročník* – prevence sexuálního zneužívání

Bolí, nebolí – 5. ročník* – program zaměřený na informovanost žáků o rizicích agresivního chování a šikany

Krok za krokem – 5., 6., 7. ročník* – prevence rizikového chování v třídním kolektivu (agrese, šikana), posílení tolerance mezi žáky

Kybersvět – 6. ročník* – prevence kyberšikany, netolismu

Co tam? – 6. ročník* – prevence záškoláctví

Ne návykovým látkám – 7. ročník* – prevence závislostního chování (alkoholové, nealkoholové látky)

Zrcadlo – 7. ročník* – prevence poruch příjmu potravy

Do dna? – 7., 8. ročník* – prevence rizikového chování spojeného s užíváním alkoholu

Romeo, Julie...partnerství – stěžejním tématem programu je partnerství a vztahy (8., 9. ročník)

Romeo, Julie...sex – hlavním tématem programu je bezpečný sex, antikoncepce (8., 9. ročník)

(*Uvedené ročníky jsou doporučené. Po domluvě lze programy realizovat i v jiných ročnících.)

b) selektivní primární prevence – Před tabulí, za tabulí

Program selektivní primární prevence Před tabulí, za tabulí je určen pro kolektivy základních i středních škol. Prostřednictvím realizace programu selektivní primární prevence je možné s kolektivem pracovat na zlepšení vztahů mezi žáky, nastavení spolupráce a tolerance. Cílem je bezpečné klima v třídním kolektivu. Program je realizován formou dvou až pěti setkání s třídním kolektivem. Jednotlivé programy na sebe navazují. Počet setkání určují odborní pracovníci PPP na základě objednávky školy a aktuální situace v třídním kolektivu. Dále jsou součástí práce konzultace s pedagogy, případně práce s celým učitelským sborem, náslechy lektorů ve výuce či aktivní účast na schůzkách se zákonnými zástupci ve škole. Součástí práce se třídou může být i realizace sociometrického šetření.

Primární prevence Krajské centrum primární prevence Pardubického kraje v roce 2023:

Oproti zkušenostem z předcházejících let byl v roce 2023 zaznamenán vyšší počet projevů rizikového chování v podobě agrese žáků, přičemž souběžně je možné potvrdit, že se snižuje věk žáků s agresivními projevy. Dalším jevem, který se objevoval častěji, je nižší motivace žáků ke školní práci. Z dotazů pedagogů a situací, které ve školách řešili a konzultovali s pracovníky KCPP, byla problematika užívání nikotinových sáček a kratomu. V neposlední řadě je třeba též zmínit častěji se vyskytující otázky žáků ohledně sexuální orientace.

Pozornost a intervence ze strany KCPP byla věnována též pedagogickým pracovníkům, ať již v podobě nabídky akreditovaného vzdělávání v tématech rizikového chování či možnosti zúčastnit se konference (<https://www.klickevzdelani.cz/Management-skol/Sborovna/Negativni-socialni-jevy-ve-skole/category/negativni-socialni-jevy-ve-skole/odborna-konference-primarni-prevence-rizikoveho-chovani>).

Pokračovala též zavedená on-line setkání výchovných poradců a školních metodiků prevence a dále již tradiční dvoudenní výjezdní setkání. Pro výměnu informací a příkladů dobré praxe byla zřízena „elektronická nástěnka“, kde pedagogové sdílejí odkazy či zkušenosti pro ostatní pedagogické pracovníky.

Pro rok 2023 byl z dotačního titulu MŠMT podpořen projekt Podpora primární prevence v Pardubickém kraji II, jehož cílovou skupinou byli pedagogové Pardubického kraje a pracovníci PPP Ústí nad Orlicí a PPP Pardubice.

Podpořen byl též projekt Cesty z cesty V., též v dotačním titulu MŠMT. Hlavní náplní programu byla realizace programů selektivní primární prevence v ZŠ a SŠ, kdy součástí byla také intervence pro pedagogy daných kolektivů a škol.

Ve školním roce 2022/2023 bylo organizováno 159 preventivních programů, do kterých se zapojilo 3 435 žáků ze základních a středních škol. Programy byly zaměřeny zejména na oblasti: vrstevnických vztahů ve třídě, agrese a domácího násilí, prevence šikany a kyberšikany, poruch příjmu potravy, zneužívání návykových látek, prevence kouření, obrany proti různým typům násilí a manipulace, mezilidských vztahů, sebepojetí, lásky a přátelství, holokaustu, pohlavně přenosné nemoci a AIDS, finanční gramotnost.

Proběhla 4 sociometrická šetření (problémové chování, narušené vztahy ve třídě) spojená s následnou interaktivní prací s kolektivem. Pro žáky 5. ročníků základních škol ve spolupráci s Magistrátem města Pardubice a Poradnou pro rodinu Pardubického kraje pokračoval program „Na počátku záleží“. Herci Východočeského divadla Pardubice natočili krátké šoty z oblasti patologie rodinných vztahů (např. domácí násilí, alkohol v rodině), které byly využívány v rámci interaktivních bloků pracovníky PPP.

Ve školním roce 2022/2023 byly programy primární prevence realizovány v 68 školách či školských zařízeních Pk. V mateřských školách se uskutečnily 2 programy Tajuplný ostrov pro 36 dětí, v základních školách proběhlo 310 programů všeobecné primární prevence pro 5 777 žáků (včetně 2 programů v přípravných třídách pro 21 dětí) a ve středních školách 20 programů pro 423 žáků. Krajské centrum primární prevence realizovalo 1 program v dětském domově pro 10 žáků.

V rámci selektivní prevence, která je určena pro třídní kolektivy ohrožené výskytem rizikového chování, bylo realizováno 132 programů pro 2 551 žáků základních škol a 6 programů pro 151 žáků středních škol. Součástí práce se třídou byla též intervence pro pedagogy. Realizace aktivit v rámci nabídky programů selektivní primární prevence proběhla za podpory projektu Cesty z cesty V., který pro rok 2022 podpořilo MŠMT.

Pedagogům (zejména třídním učitelům a školním metodikům prevence) bylo průběžně poskytováno pracovníky Krajského centra metodické vedení v oblasti prevence rizikového chování.

Centrum celoživotního vzdělávání – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Pardubického kraje realizovalo ve školním roce 2022/2023 40 programů zaměřených na prevenci rizikového chování. Zúčastnilo se jich celkem 344 pedagogů. Ke zvyšování kompetencí v této oblasti měli pedagogičtí pracovníci možnost využívat nabídku dalšího vzdělávání Národního pedagogického institutu České republiky.

Na Školském portálu Pardubického kraje byly průběžně uveřejňovány informace z oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže, např. o projektu Kraje pro bezpečný internet, o soutěži Mladý cyklista, o novelizacích a uveřejnění nových metodických doporučení k primární prevenci MŠMT.

Centrum primární prevence Pardubického kraje SEMIRAMIS z.ú.

Program všeobecné dlouhodobé primární prevence (Program VDPP) je zaměřen na prevenci rizikového chování, na práci s kolektivem a budování pozitivních mezilidských vztahů – zdravá interakce ve skupině, zdravé sebepojetí, schopnost tolerovat odlišnosti, umění spolupráce a komunikace s ostatními. V průběhu celého programu je kladen důraz na posílení životních hodnot a postojů vedoucích ke zdravému životnímu stylu („bio-psycho-sociální pohoda“). Obsahem jsou témata týkající se různých forem rizikového chování jako např. intolerance, rasismus, agresivita, rizikové sexuální chování, závislostní chování, šikana, rizikové trávení volného času. V rámci programu lektor nebo lektorský pár pracuje s jednou školní třídou ZŠ, včetně třídního učitele v rozsahu minimálně 6 vyučovacích hodin v rámci školního roku. S jednou školní třídou probíhá spolupráce 4-6 let.

Centrum primární prevence Pardubického kraje SEMIRAMIS z.ú., poskytuje dlouhodobé preventivní programy: Program všeobecné dlouhodobé primární prevence rizikového chování – zaměřený na problematiku závislostního chování.

Program všeobecné dlouhodobé primární prevence rizikového chování – zaměřený na vztahy v kolektivu, zdravý životní styl a prevenci šikany.

Centrum intervenčních programů poskytuje na území Pardubického kraje:

Program selektivní primární prevence – intervenční léčebný program pro třídní kolektiv.

Výraznou změnou v loňském roce je realizace intervenčního programu pro kolektivy tříd ve vztahově náročné situaci. Tento program selektivní prevence byl spuštěn na základě trvalé poptávky ze škol, pilotní ověření programu bylo spuštěno na podzim 2021 a od roku 2022 začal být realizován v kapacitě 2 třídy/měsíc. Od podzimu 2022 je skokový nárůst poptávky – školy se s žádostí o program obrací zpravidla buď po proběhlé šikaně v kolektivu, nebo z důvodu špatných vztahů mezi žáky, nedodržování pravidel, respektu. V roce 2023 došlo na základě poptávky k rozšíření o další témata rizikového chování, která přesahující rámec standardní preventivní práce a vyžadují hlubší práci s třídním kolektivem.

K adiktologickým preventivním službám Centrum primární prevence Pardubického kraje Semiramis z.ú. uvádí, že na základě zkušeností a poznatků, které získáváme v rámci vedení Programů dlouhodobé primární prevence rizikového chování a také ve spolupráci s pedagogy, lze konstatovat, že žáci 1. a 2. stupně základních škol se v různých věkových obdobích potýkají nejčastěji s experimentálním užíváním alkoholu a výrobků s obsahem nikotinu. Jednorázovou zkušenost s alkoholem zaznamenáváme i u dětí 1. stupně (4. a 5. ročník). Obvykle uvádějí, že alkohol jim byl podán z rukou rodičů či jiných rodinných příslušníků. Tato situace je dlouhodobě stabilní. První zkušenosti s tabákovými výrobky se objevují spíše v nižších ročnících 2. stupně. Ve vyšších ročnících 2. stupně pak zaznamenáváme i experimenty s marihuanou. U některých žáků se v rámci tohoto typu rizikového chování objevují již určité znaky závislosti. Žáci však neřeší pouze své obtíže v souvislosti s návykovými látkami, více přichází s dotazy, jak mohou přispět k řešení těchto situací ve vztahu ke svým kamarádům a neřídka kdy také ve vztahu ke svým rodičům. V souvislosti s alkoholem a výrobky obsahujícími tabák nebo nikotin (cigarety, elektronické cigarety, nikotinové sáčky) se velmi často setkáváme s názorem, že je žáci nevnímají jako možnou hrozbu či něco „špatného“ a považují je za zcela běžné, protože jsou legální. Do popředí se dostávají zejména nikotinové sáčky a elektronické cigarety. Na 2. stupni základních škol jsou žáky vnímány výrazně „příznivěji“ než klasické cigarety a jsou navázány často na sociální status uživatele. Zpravidla

také nejsou žáky spojovány s užíváním návykové látky a tedy něčím, co přináší rizika a dopady. Především žáci ze sportovního prostředí vnímají nikotinové sáčky jako něco spíše příznivého, co pomáhá k větší soustředěnosti, než něco, co škodí.

Z pohledu SEMIRAMIS z.ú. je síť poskytovatelů služeb všeobecné primární prevence rizikového chování v kraji dostatečná. Na základě našich zkušeností s cílovými skupinami (zde především základní školy) jsou programy školám a školským zařízením místně dostupné, zároveň finančně méně dostupné. Ideálně by mělo dojít k rozšíření financování ze strany Pardubického kraje směrem k certifikovaným poskytovatelům koncepčních programů primární prevence rizikového chování, které pracují s jednou školní třídou po celou dobu školní docházky – za ideální je tak třeba považovat víceleté financování.

I když jsou naše služby dostatečně dostupné, není v našich silách uspokojit celkovou poptávku po našich programech právě z důvodu financí. Aktuální počet zapojených škol je tedy možné rozšířit.

Současně ze strany škol vnímáme obrovskou poptávku po programech selektivní prevence zaměřené na řešení krizových a mimořádných situací v třídních kolektivech a další témata týkající se rizikového chování. Cílem takového programu je nastartování pozitivních změn v kolektivu a obnova zdravého klima třídy. V loňském roce jsme několik takovýchto programů realizovali, současně narážíme na personální a finanční limity poskytování této služby. Poptávka je stále opravdu velká, část škol však nenašla na program finanční zdroje. V praxi se zároveň setkáváme s informacemi ze škol, že Pedagogicko-psychologické poradny, které jsou v tomto duchu školám nápomocny, jsou přetíženy, případně čekací doba je v řádech měsíců. Tento nedostatek je dlouhodobý a poptávka po takových programech i vlivem celospolečenské situace stoupá.

ACET ČR, z.s.

Klíčovým prvkem sdružení ACET ČR, z.s. je přímá práce s žáky na školách, jde o výchovně vzdělávací interaktivní programy. Cílem aktivit je dosažení snížení rizikového chování žáků pomocí primární prevence. Tuto činnost dotváří a upevňují i aktivity a pomůcky jako tištěné materiály, konzultace a spolupráce s metodiky prevence, neformální setkání s žáky mimo půdu školy, navazující na dané téma. Realizované programy umožňují žákům snadnější rozpoznání rizik, pojmenování a hledání východiska ze situace. Jedná se o zlepšení situace v prevenci sociálně negativních jevů na školách, spojení zkušeností a sil s ostatními subjekty zabývající se prevencí, budování společné sítě jako záchranných bodů pro eliminaci rizik.

Dalším cílem programů je zaměření se na změnu smýšlení a chování mladých lidí, spoluprací zapojit do programu prevence více subjektů a vytvořit kvalitní a srozumitelné materiály pro podporu metodiků prevence na školách a pro žáky a studenty.

Preventivní programy jsou určeny pro žáky II. stupně a 1. ročníku středních škol.

Certifikovaný program 02/17/1/CE je blok přednášek s názvem "Zvol si život", který v sobě zahrnuje tato témata: Bolest – nemoc jménem šikana, Etická výchova a třídní kolektiv, Finanční gramotnost, Holokaust a předsudky, Hrdinství 2.0, Jak se nenechat podvést, Kult krásného těla, Moderní je nekouřit, Netolismus, Poruchy příjmu potravy, Přátelství a láska, Sex, AIDS a vztahy, Skrytá nebezpečí internetu 1, Skrytá nebezpečí internetu 2, Světová náboženství a sekty, Závislosti. Programy jsou realizovány v souladu s objednávkou škol.

4.3 Adiktologické služby minimalizace rizik

tabulka 4-2: Adiktologické služby minimalizace rizik poskytované v kraji v r. 2023

Název služby	Poskytovatel služby	Typ služby*	Cílová skupina*	Celkem klientů se závislostním problémem ***	Celkem všech klientů ****	Počet vydaných inj. jehel a stříkaček (ks)	Místo realizace *****	Certifikace (ano/ne)
K-centrum	Laxus	Kontakt ní a poraden ské centrum Pardubic e	Pravidelní uživatelé drog	305	337	58 783	Pardubic ko	ano
Terénní program	Laxus	Terénní program	Pravidelní uživatelé drog	239	257	82 666	Pardubic ký kraj	ano

Pozn.: Uvádějte informace o klientech a počtu vydaných injekčních stříkaček/jehel zejména u služeb, které nejsou v dotačním řízení ÚV ČR či nejsou certifikovány. Uvádějte včetně programů snižování rizik v prostředí zábavy. * Vyplňte za využití zkratk TP – terénní programy, KPS – kontaktní centra, KPS a TP – sloučené programy. ** vyplňte převažující cílovou skupinu služby, např. uživatelé drog, uživatelé alkoholu. *** Uveďte souhrnně všechny klienty služby se závislostním problémem, tj. klienty užívající drogy, klienty se základní drogou alkohol, klienty se základní drogou tabák a klienty s problémem z oblasti nelátkových závislostí. **** Uveďte celkem všechny klienty služby, včetně rodinných příslušníků a blízkých osob klientů se závislostním problémem. ***** Uveďte obce, ve kterých služba působí.

4.4 Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství

tabulka 4-3: Adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství v kraji r. 2023

Název služby	Poskytovatel služby	Typ služby*	Cílová skupina**	Celkem klientů se závislostním problémem ***	Celkem všech klientů ****	Místo realizace*** **	Certifikace (ano/ne)
AT ambulance	Krajská nemocnice Pardubice	AL	Problémoví uživatelé drog, alkoholu	253/84 nově	není relevantní	Pardubice	ne
AT ambulance	Nemocnice Svitavy	AL	Uživatelé alkoholu, drog	559	není relevantní	Svitavy	Ne
AT ambulance	Nemocnice Svitavy	AL	Poruchy alkoho – syndrom závislosti	361	není relevantní	Svitavy	ne
Ambulantní centrum Pardubice	Laxus	AL	Osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách	386	467	Vysoké Mýto, Svitavy, Pardubice	ano

Psychiatrická ambulance	Albertinum, odborný léčebný ústav, Žamberk	AL	Uživatelé alkoholu, drog	33	33	Žamberk	ne
Centrum pro závislé na tabáku Nemocnice Pardubického kraje, a.s. Pardubická nemocnice Plicní oddělení**	NPK, a.s. Pardubická nemocnice, Plicní oddělení	AL	Uživatelé nikotinu	30 klientů v r. 2023	139 návštěv	Pardubice	ne (zdravotnické zařízení)

Pozn.: Včetně služeb AT ordinací a ordinací lékařů, kteří se zaměřují na práci s osobami se závislostním chováním. * Vyplňte za využití zkratk AL – ambulantní léčba, SL – substituční léčba, SP – stacionární program, SV – služby ve vězení a následná povýstupní péče. ** Vyplňte převažující cílovou skupinu služby, např. uživatelé drog, uživatelé alkoholu, hazardní hráči. *** Uvedte souhrnně všechny klienty služby se závislostním problémem, tj. klienty užívající drogy, klienty se základní drogou alkohol, klienty se základní drogou tabák a klienty s problémem z oblasti nelátkových závislostí. **** Uvedte celkem všechny klienty služby, včetně rodinných příslušníků a blízkých osob klientů se závislostním problémem. ***** Uvedte obce, ve kterých služba působí, včetně případných detašovaných pracovišť.

4.5 Adiktologické služby rezidenční léčby

tabulka 4-4: Adiktologické služby rezidenční léčby v kraji r. 2023

Název služby	Poskytovatel služby	Typ služby*	Cílová skupina**	Kapacita***	Celkem klientů se závislostním problémem ****	Celkem všech klientů *****	Certifikace (ano/ne)
Psychiatrie	Pardubická nemocnice	LZS	Léčba závislostí	50/15	114/60 nově	Neeviduje me rodinné klienty ani jiné blízké osoby	ne
Psychiatrické oddělení, následná a dlouhodobá péče	Albertinum, odborný léčebný ústav, Žamberk	KSLP	Uživatelé alkoholu, drog	33	90	90	ne
Psychiatrie	Nemocnice Svitavy	LZS	Léčba závislostí	55	172 (poruchy alk. 52, odvyk. stav 95, škodliv. použ. 25)	172	ne

Pozn.: Uvedte všechna zařízení rezidenční léčby v kraji pro osoby se závislostním chováním. * Vyplňte za využití zkratk DTX – detoxifikace, KSLP – krátkodobá a střednědobá lůžková péče, RPTK – terapeutická komunita, DZR – domov se zvláštním režimem, jiné (specifikujte), ** Vyplňte převažující cílovou skupinu služby, např. uživatelé drog, uživatelé alkoholu, hazardní hráči. *** Kapacita – počet ubytovacích míst v zařízení. **** Uvedte souhrnně všechny klienty služby se závislostním problémem, tj. klienty užívající drogy, klienty se základní drogou alkohol, klienty se základní drogou tabák a klienty s problémem z oblasti nelátkových závislostí. ***** Uvedte celkem všechny klienty služby, včetně rodinných příslušníků a blízkých osob klientů se závislostním problémem.

4.6 Adiktologické služby následné péče

tabulka 4-5: Adiktologické služby následné péče v kraji v r. 2023

Název služby	Poskytovatel služby	Forma poskytování služby*	Cílová skupina **	Kapacita (pobytových služeb)***	Celkem klientů se závislostním problémem ****	Celkem všech klientů *****	Certifikace (ano/ne)
Centrum adiktologického poradenství a terapie	Laxus z.ú.	Ambulantní – následná péče ambulantní	Osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách	Denní kapacita 5 klientů okamžitá kapacita 1 klient	75	75	ano

Pozn.: * ambulantní a/nebo pobytová, ** Vyplňte převažující cílovou skupinu služby, např. uživatelé drog, uživatelé alkoholu, hazardní hráči. *** Kapacita – počet ubytovacích míst v zařízení. Týká se pouze služeb následné péče s chráněným bydlením. **** Uvedte souhrnně všechny klienty služby se závislostním problémem, tj. klienty užívající drogy, klienty se základní drogou alkohol, klienty se základní drogou tabák a klienty s problémem z oblasti nelátkových závislostí. ***** Uvedte celkem všechny klienty služby, včetně rodinných příslušníků a blízkých osob klientů se závislostním problémem.

4.7 Ostatní specializované adiktologické služby/programy

tabulka 4-6: Ostatní specializované adiktologické služby/programy v r. 2023

Název služby/programy	Poskytovatel služby/programu	Typ služby	Cílová skupina*	Kapacita (u pobytových služeb)**	Celkem klientů se závislostním problémem ***	Celkem všech klientů ****
Protialkoholní záchytná stanice	Nemocnice Pardubického kraje	Záchytná stanice	Intoxikovaní	11	1277 (pacientů)	1551 (počet provedených vyšetření)
Centrum poradenských služeb pro obviněné a odsouzené	Laxus z.ú.	Adiktologické služby ambulantní léčby ve vězení	Osoby ve výkonu trestu	Kapacita Ambulantní formy: 12 klientů Kapacita Terénní formy: 12 klientů	481 (počet za celou službu – která působí v PK, KHK, SK, LK a Vysočina) V Pardubickém kraji působí služba ve Věznici Pardubice, kde bylo za rok 2023 celkem 24 klientů (z toho 14 prvkontak tů)	482 (počet za celou službu – která působí v PK, KHK, SK, LK a Vysočina) V Pardubickém kraji působí služba ve Věznici Pardubice, kde bylo za rok 2023 celkem 24 klientů (z toho 14 prvkontak tů)

Pozn.: Uvádějte další specializované služby/programy v kraji, včetně záchytných stanic. * Vyplňte převažující cílovou skupinu služby, např. uživatelé drog, uživatelé alkoholu, hazardní hráči. ** Kapacita – počet ubytovacích míst v zařízení. Týká se pouze pobytových služeb. *** Uveďte souhrnně všechny klienty služby se závislostním problémem, tj. klienty užívající drogy, klienty se základní drogou alkohol, klienty se základní drogou tabák a klienty s problémem z oblasti nelátkových závislostí. **** Uveďte celkem všechny klienty služby, včetně rodinných příslušníků a blízkých osob klientů se závislostním problémem.

Centrum poradenských služeb pro obviněné a odsouzené

I přes přirozenou fluktuaci zaměstnanců a zaměstnankyň došlo ve sledovaném období k nárůstu počtu osob, kterým byla poskytnuta služba, i počtu výkonů. Služba byla celý rok zapojena do projektu „Case managementu“ financovaného z NF (projekt APAS: „Systémové zajištění péče pro vězněné uživatele drog a její následná kontinuita po propuštění“), který přináší nové pohledy na poskytování služeb s větším důrazem na aktivitu „case managera“ ve vztahu ke klientům. Aktivitou, která se podařila zopakovat, byla odborná garance a lektorování kurzu „Krizová intervence“ pro vězeňské psychology na Akademii VŠČR. Kurz byl zároveň příležitostí ke sdílení přístupů a forem práce, jež NNO poskytují klientům cílové skupiny ve VTOS.

Cílová skupina dlouhodobě nevykazuje výrazných změn, ustálil se i průměrný věk klientů těsně pod 35 lety. Stále je dominantní mužská populace uživatelů pervitinu 30+.

Vzhledem ke stabilizaci služby a růstu vykazovaných indikátorů i během kontinuálních změn v personální oblasti se dá pozorovat pevný základ funkčnosti centra; zaměření a zkušenosti členek a členů týmu je pestré (harm reduction problematika, case management, práce s rodinou atd.). Přetrvává trend, kdy plánování a realizace změn v oblasti návykového chování má v období abstinence dobrý směr a postupné kroky vedou ke změnám, avšak střet s realitou běžného života v kombinaci s mnohdy nedostupnými službami nebo chabou sociální podporou má často protichůdný efekt. Proto se zaměřujeme na snahu posunout těžiště práce do postpenitenciární oblasti, která na poskytování služeb během VTOS přirozeně navazuje a podporuje udržitelnost navozené změny.

4.8 Kontaktní údaje adiktologických služeb

tabulka 4-7: Kontaktní údaje adiktologických služeb v kraji

Název služby	Typ služby	Adresa	Kontaktní osoba	Telefon	E-mail	Webové stránky	Změna údajů oproti Mapě pomoci
K-centrum Pardubice	Kontakt ní poradenská služba	Českova čp. 2701, 530 02 Pardubice	-	734 316 539	kpc.pardubice@laxus.cz	www.laxus.cz	ano
Centrum terénních programů Pardubického kraje	Terénní program	Jana Palacha 324, 530 02 Pardubice		Terénní telefon pro okresy: Ústí nad Orlicí 774 626 301 Svitavy 774 626 302 Chrudim	teren.pardubice@laxus.cz	www.laxus.cz	ne

				608 626 303 Pardubice 608 626 303			
Adiktologické centrum poradenství a terapie Pardubice	Ambulantní program	Jana Palacha 1552, 530 02 Pardubice	Mgr. Kateřina Kábelová	Pardubice 734 316 540	adicentrum.pardubice@laxus.cz	www.laxus.cz	ne
Adiktologické centrum poradenství a terapie Svitavy	Ambulantní program	Wolkerova alej 92/18, 568 02 Svitavy		Svitavy 734 319 994	adicentrum.svitavy@laxus.cz	www.laxus.cz	ne
AT ambulance Pardubické nemocnice, psychiatrická klinika		Kyjevská 44, 532 03 Pardubice		466 016 621		https://pardubice.nempk.cz/kliniky-a-pracoviste/psychiatrie/ambulantni-cast#section=445	ne
Psychiatrická ambulance – poradna pro léčbu závislostí		Budova Psychiatrického oddělení, za budovou Červeného kláštera U stadionu 11		461 569 111		https://svitavy.nempk.cz/kliniky-a-pracoviste/psychiatrie/ambulantni-cast#section=303	ne
Psychiatrická ambulance ambulantní péče a poradenství v oblasti léčby závislosti na alkoholu, tabáku, drogách a psychiatrické odd.		Odborný léčebný ústav, Albertinum Žamberk, Za Kopečkem 353, Žamberk		465 677 825		https://www.albertinum.cz/	ne
Psychiatrická ambulance ambulantní péče a poradenství v oblasti léčby závislosti na		J. M. Marků 57, Lanškroun		465 524 149		https://www.mudrseverova.cz/	ne

alkoholu, tabáku, drogách							
Psychiatrická ambulance ambulantní péče a poradenství v oblasti léčby závislosti na alkoholu, tabáku, drogách		Smetanova 1390, Ústí nad Orlicí		465 524 149		https://www.mudrseverova.cz/	ne
Psychiatrická ambulance ambulantní péče a poradenství v oblasti léčby závislosti na alkoholu, tabáku, drogách		5. května 414, Králíky		465 471 300 604 926 628			ne
Krajské centrum primární prevence		Královehradecká 513, Ústí nad Orlicí		465 521 296	info@pppuo.cz	https://www.pppuo.cz/o-kcpp	ne
Centrum primární prevence Pardubického kraje		Chemiků 129, Pardubice		734 319 992	cpppk@os-semiramis.cz	http://www.os-semiramis.cz/os-site/centra/centrum-primarni-prevence-pardubickeho-kraje/	ne
Pedagogicko- psychologická poradna		Sukova třída 1260, 530 02 Pardubice		466 410 327	poradna@ppp-pardubice.cz	https://www.ppp-pardubice.cz	ne
Pedagogicko- psychologická poradna		Královehradecká 513, Ústí nad Orlicí		465 521 296	info@pppuo.cz	https://www.pppuo.cz/	ne
Středisko výchovné péče pro děti a mládež Archa		Školní nám. 11, Chrudim		469 623 786	svp.archa@archa-chrudim.cz	http://www.archa-chrudim.cz	ne
Středisko výchovné péče		Andrlíkova 972, Ústí nad Orlicí		465 526 969	info@svp-mimoza.cz	http://www.svp-mimoza.cz	ne

pro děti a mládež Mimóza							
Středisko výchovné péče Alfa		Purkyňova 284/1, Svitavy		731 712 458	info@svpalfa.cz	https://www.svpalfa.cz	ne
Centrum pro závislé na tabáku Nemocnice Pardubice		Plicní oddělení, Nemocnice Pardubického kraje, Pardubická nemocnice Kyjevská 44, Pardubice		725 561 753		https://pardubice.nempk.cz/kliniky-a-pracoviste/plicni/centrum-lecby-zavislosti-na-tabaku	ne
KLUS Svitavy Nadační dům J. Plívy		Nám. Míru 138/80, Svitavy		605 454 598		https://klus-svitavy.estranky.cz	ne
Anonymní alkoholici		Jiráskova 1270, Pardubice			pardubice@aamail.cz	https://www.anonymnialkoholici.cz/pr-o-cleny/skupiny/pardubice-skupina-nejsi-sam	ne
Anonymní alkoholici Svitavy		Poličská 3, Předměstí, Svitavy			svitavy@aamail.cz	https://www.anonymnialkoholici.cz/pr-o-cleny/skupiny/skupina-svitavy-svitavy	ne
Krajské ředitelství policie Pardubického kraje		Krajské ředitelství Pardubického kraje Na Spravedlnosti 2516, Pardubice		974 561 111		https://www.policie.cz/pardubicky-kraj.aspx	ne
AA Česká Třebová, skupina Cesta	Svépomočnická skupina a pacientská sdružení	Klácelova 1, Česká Třebová, 56002		730153349, 777 224 203	ceskatrebova@aamail.cz	https://www.anonymnialkoholici.cz/pr-o-cleny/skupiny/?keywords=%C4%8Cesk%C3%A11%20T%C5%99	ne

						ebov%C3%A11%2C	
AA Pardubice, skupina Nejsí sám	Svépomočnická skupina a pacientská sdružení	Jiráskova 1270, Pardubice		737190501	pardubice@aamail.cz	https://www.anonymnialkoholici.cz/	ne
AA Svitavy, skupina Svitavy	Svépomočnická skupina a pacientská sdružení	Poličská 3, Předměstí, Svitavy		775 187 155, 608 050 840	svitavy@aaamail.cz	https://www.anonymnialkoholici.cz/	ne
AT ambulance Hlinsko, Psychiatrická ambulance	AT ambulance	Nádražní 548, Hlinsko, 539 01	MUDr. Jaromír Mašek	+420 469 311 737	-	https://mudr-jaromir-masek.mode rnilekar.cz/	ne
Chrudim, Interní oddělení, Chrudimská nemocnice	Léčba hepatitidy C	Václavská 570, Chrudim, 537 27	MUDr. Ondřej Lukáš	469653352	-	http://www.nemcr.cz	ne
Krizové centrum, Centrum J. J. Pestalozziho, o. p. s.	Ambulantní program	Štěpánkova 108, Chrudim, 537 01	Mgr. Lenka Svobodová	469623899	-	http://www.pestalozzi.cz	ne
Psychiatrická ambulance	AT ambulance	Palackého 191, Poliklinika II., Chrudim, 537 01	MUDr. Helena Novotná	469638932	-	http://www.poliklinikachrudim.cz	ne
Sociální nízkoprahové programy Chrudim, Šance pro Tebe o. s.	Ostatní - Sociální a podpůrné služby lidem ohroženým nepříznivou sociální situací	Štěpánkova 92, Chrudim, 537 01	Bc. Sophia Dvořáková	469623501, 734154528	-	http://www.sance.chrudim.cz/	ne
Jevíčko, Středisko	Primární	Detasované pracoviště: U	Mgr. Petr Dřínovský	731712458	-	http://www.svpsy.cz	ne

výchovné péče Svitavska ALFA	prevence	Zámečku 784 (prostory ZŠ), Jevíčko					
Lanškroun, Psychiatrická ambulance	Psychiatrická léčba	nám. J. M. Marků 57, Lanškroun	MUDr. Renáta Severová	465324179	-	-	ne
Litomyšl, Středisko výchovné péče Svitavska ALFA	Primární prevence	Detasované pracoviště: T. G. Masaryka 1145 (prostory ZŠ), Litomyšl	Mgr. Petr Dřínovský	731712458	-	http://www.svpsy.cz	ne
Pardubice, Poradna HIV/AIDS, Pracoviště Pardubice	Poradna HIV/AIDS	Masarykovo náměstí 2667 (poliklinika KOLF, ordinace Střediska očkování a cestovní medicíny s.r.o.), Pardubice, 530 02	-	733689360	aids.pardubice@zuusti.cz	http://www.zuusti.cz/sluzby/zdravotnickesluzby/poradny-hivaid/	ne
Pardubice, Protialkoholní a protitoxikomaničká ambulance, Pardubická krajská nemocnice	Psychiatrická léčba	Kyjevská 44, Pardubice, 532 03	MUDr. Markéta Fialová	466 016 621	-	http://www.nemocnice-pardubice.cz/cs/	ne
Pardubice, Psychiatrická a AT ordinace	AT ambulance	Nám. J. Pernera 217, Pardubice, 530 02	MUDr. Lucie Buryšková	972 322 544	-	-	ne
Polička, Psychiatrická ambulance	Ostatní	Smetanova 55, Polička, 572 01	MUDr. Jarmila Novotná	461722155	-	-	ne
Polička, Středisko výchovné péče Svitavska ALFA	Primární prevence	Detasované pracoviště: Nádražní 304 (prostory MěÚ), Polička	Mgr. Petr Dřínovský	731712458	-	http://www.svpsy.cz	ne

Seznam použitých zkratek:

AC	Ambulantní centrum
AIDS	Acquired ImmuneDeficiency Syndrome - syndrom získaného selhání imunity
BMI	Body Mass Index
CBD	Kanabidiol (anglicky cannabidiol)
CO	Oxid uhelnatý
CTPPK	Centrum terénních programů Pardubického kraje
HHC	Hydroxyhexahydrokanabinol
HIV	Human Immunodeficiency Virus - virus lidského imunodeficitu
HS Hl. m. Prahy	Hygienická stanice hlavního města Prahy
ISIN	Informační systém infekční nemoci
KCPP	Krajské centrum primární prevence
KC PCE	Kontaktní centrum
KHS Pk	Krajská hygienická stanice Pardubického kraje
KPK	Krajský protidrogový koordinátor
KrÚ Pk	Krajský úřad Pardubického kraje
KŘP PČR	Krajské ředitelství Police České republiky
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MP	Městská policie (obecní policie)
MPK	Místní protidrogový koordinátor
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV	Ministerstvo vnitra České republiky
MZ	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
NL	Návykové látky
NMS	Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
NZS	Národní závislostní strategie
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PČR	Police České republiky
Pk	Pardubický kraj
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PC	Personal computer (osobní počítač)
PPRCH	Princip prevence rizikového chování
PZS	Protialkoholní záchytná stanice
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
SDPP	Selektivní dlouhodobé primární prevence
SŠ	Střední škola
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
SVP	Středisko výchovné péče
THC	Tetrahydrokanabinol
UA	Ukrajina
VDPP	Všeobecná dlouhodobá primární prevence

VHB	Virová hepatitida typu B
VHC	Virová hepatitida typu C
ZSS	Zákon o sociálních službách
ZŠ	Základní škola